

beschikking

Datum	26 juni 2009
Nummer	WSV/160
Onderwerp	ONTWERPBESLUIT inzake aanvraag Wbr-vergunning offshore windturbinepark 'Rijnveld Oost'

1) PROCEDUREVERLOOP AANVRAAG 'RIJNVELD OOST'

Bij brief van 10 september 2007 is door E-Connection Offshore B.V., verder te noemen de aanvrager, een aanvraag ingediend voor een vergunning krachtens de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (hierna: 'Wbr') voor het oprichten en in stand houden van een windturbinepark genaamd 'Offshore Windturbinepark Rijnveld Oost'. Bij brief van 12 juni 2009 is de aanvraag op naam gesteld van Rijnveld Oost B.V. i.o., verder te noemen de aanvrager. Het park ligt in blok 'P15' (conform blokindeling Mijnbouwwet), zoals nader aangegeven in paragraaf 1.2 van het MER.

Op het voorbereiden van de beslissing op de aanvraag is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) van toepassing. Dit volgt uit artikel 4 lid 2 van de *'Beleidsregels inzake toepassing Wet beheer rijkswaterstaatswerken op installaties in de exclusieve economische zone'* (hierna: 'Beleidsregels').

De wijze waarop vergunningaanvragen worden behandeld, is nader beschreven in de procedurebeschrijving *'Behandeling vergunningaanvragen Wet beheer rijkswaterstaatswerken voor windenergie offshore'* (versie februari 2006).

Omdat de oprichting van installaties in de exclusieve economische zone (hierna: EEZ) belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu, is ingevolge artikel 7.1 lid 1 van de Wet milieubeheer (Wm) op basis van onderdeel C activiteit 5.1 Besluit milieueffectrapportage 1994 een milieueffectrapport (hierna: 'MER') bij een aanvraag voor een installatie in de EEZ verplicht. Hierbij dienen de relevante bepalingen van Hoofdstuk 7 Wm te zijn toegepast, en de procedure omschreven in Afdeling 13.2 Wm te zijn gevolgd. Het MER is bij de vergunningaanvraag gevoegd.

Bij brieven van 14 december 2007, 19 maart 2008 en 20 juni 2008 zijn aanvullingen op de oorspronkelijke aanvraag ingediend. Een overzicht van de ontvangen documentatie ten aanzien van de vergunningaanvraag is opgenomen in bijlage 1 van dit besluit.

Op 1 augustus 2008 (ref. AMU/1547) is de vergunningaanvraag als volledig beoordeeld en heeft het bevoegd gezag aangegeven de aanvraag verder in behandeling te nemen.

Het MER is beoordeeld aan de hand van het bepaalde in hoofdstuk 7 van de Wm en de richtlijnen voor de milieueffectrapportage zoals die door het bevoegd gezag voor deze aanvraag zijn afgegeven op 24 april 2006 (ref. AMU/978). Het MER als

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

onderdeel van de Wbr-aanvraag, heeft van 15 augustus 2008 tot en met 25 september 2008 ter inzage gelegen. Van de terinzagelegging is kennis gegeven door plaatsing in de Staatscourant van 14 augustus 2008, nr. 156, blz. 20. De ontvangen inspraakreacties en de reactie van het bevoegd gezag daarop zijn opgenomen in bijlage 2. De aanvrager heeft bij brief van 2 april 2009 een reactie gegeven op de inspraak.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

De vergunningaanvraag en het daarbij behorende MER is voor advies voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: 'de Commissie') en aan de wettelijk adviseurs.

Op 27 november 2008 heeft het bevoegd gezag aanvullingen op het MER van de aanvrager ontvangen op het verzoek van de Commissie. Dit naar aanleiding van opmerkingen van de Commissie inzake nadere gegevens betreffende de toetsing aan het natuurbeschermingsbeleid.

Op 22 december 2008 heeft de Commissie een toetsingsadvies afgegeven.

Tevens heeft de Commissie eerder geadviseerd een passende beoordeling voor de inschatting van de effecten van een windturbinepark op de Natura 2000 gebieden te laten uitvoeren voor de vergunningverlening van windturbineparken in de Noordzee. In een overleg op 8 juli 2008 tussen het bevoegd gezag en de windenergiesector is kenbaar gemaakt dat een passende beoordeling noodzakelijk is en onderdeel moet uitmaken van de Wbr-vergunningaanvraag.

Op 12 januari 2009 heeft het bevoegd gezag als aanvulling op de aanvraag de passende beoordeling als onderdeel van het MER ontvangen.

Op 23 juni 2009 is het aanvullende toetsingsadvies over de passende beoordeling en de aanvulling daarop van de Commissie ontvangen (rapport nr. 1558-60).

2) TOETSINGSKADER

Wet beheer rijkswaterstaatswerken

Op grond van het bepaalde in artikel 2 Wbr is het verboden om zonder vergunning gebruik te maken van een waterstaatswerk door, anders dan waartoe het is bestemd, daarin, daarop, daaronder of daarover werken te maken of te behouden. Ingevolge artikel 1 lid 1 juncto artikel 1 lid 2 Wbr wordt onder 'waterstaatswerken' onder meer verstaan de bij het Rijk in beheer zijnde wateren, waaronder begrepen de territoriale zee en de EEZ. De onderhavige locatie bevindt zich in de EEZ van de Noordzee en is derhalve op grond van artikel 1 lid 2 Wbr een waterstaatswerk. Het oprichten en behouden van het aangevraagde werk is daarmee vergunningplichtig op grond van de Wbr.

Het toetsingskader van een aanvraag om een Wbr-vergunning is neergelegd in artikel 3 Wbr. Het eerste lid van dit artikel bepaalt dat de vergunning geweigerd kan worden ter bescherming van waterstaatswerken en ter verzekering van het doelmatig en veilig gebruik van die werken. Bij het beoordelen van een vergunningaanvraag in het kader van de Wbr voor windturbineparken op een locatie binnen de EEZ moet rekening worden gehouden met de effecten van het desbetreffende windturbinepark. In artikel 3 Wbr is bepaald:

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

- '1. Weigering, wijziging of intrekking van een vergunning, alsmede toepassing van de artikelen 2, tweede lid en 6 kan slechts geschieden ter bescherming van waterstaatswerken en ter verzekering van het doelmatig en veilig gebruik van die werken, met inbegrip van het belang van verruiming of wijziging anderszins van die werken.*
- 2. De in het eerste lid bedoelde besluiten kunnen mede strekken ter bescherming van aan de waterstaatswerken verbonden belangen van andere dan waterstaatkundige aard, doch enkel voor zover daarin niet is voorzien door bij of krachtens een andere wet gestelde bepalingen.'*

De vergunningaanvraag is voorts getoetst aan de *'Nadere specificatie van de vereisten voor een Wbr vergunningaanvraag voor een offshore windturbinepark'*.

Beleid

Op 21 december 2004, Staatscourant nr. 252, zijn de *'Beleidsregels inzake toepassing Wet beheer rijkswaterstaatswerken op installaties in de exclusieve economische zone'* vastgesteld. In de Beleidsregels is het toetsingskader van de Wbr nader uitgewerkt. De Beleidsregels betreffen de toepassing van de artikelen 2, 3 en 6 van de Wbr op installaties in de EEZ. Artikel 5 van de Beleidsregels geeft hierover het volgende aan:

- 'Bij de voorbereiding en de vaststelling van een beschikking inzake het verlenen, weigeren, wijzigen of intrekken van een vergunning wordt rekening gehouden met:*
- a. het behouden van mogelijkheden voor een doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee door anderen dan de vergunninghouder,*
 - b. de op de Noordzee betrekking hebbende onderdelen van de Nota Ruimte waarvoor het regeringsstandpunt op 27 april 2004 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer is toegezonden (Kamerstukken II 2003/04, 29 435, nrs. 1-2), en*
 - c. andere op de Noordzee betrekking hebbende plannen en gebiedsaanwijzingen op grond van de Wet op de waterhuishouding, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Wet milieubeheer.'*

Ad a. Veilig en doelmatig gebruik van de Noordzee

In de toelichting bij de Beleidsregels wordt artikel 5 sub a als volgt toegelicht:

'De verzekering van een veilig en doelmatig gebruik van waterstaatswerken speelt in het kader van de Wbr een centrale rol bij de toetsing van vergunningaanvragen; dit komt tot uiting in artikel 5 van de beleidsregels, dat betrekking heeft op de toetsing van aanvragen. Daarbij gaat het om rechtmatig gebruik van de Noordzee door derden, zoals dat is geregeld in artikel 58 van het VN Zeerechtverdrag.

In dat artikel ligt besloten dat de kuststaat bij de uitoefening van zijn rechtsmacht in de EEZ ten aanzien van installaties en dergelijke rekening moet houden met de voor alle staten in die zone geldende rechten van scheepvaart, overvlucht, het leggen van onderzeese kabel- en buisleidingen en ander rechtmatig gebruik van de zee.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Het beleid op dit punt houdt met name een locatiebeleid in, waarbij rekening wordt gehouden met het ruimtebeslag van de installatie, met inbegrip van de veiligheidszone die rondom de installatie moet worden ingesteld (zie artikel 8 van de Beleidsregels), in relatie tot benodigde ruimte voor ander gebruik van de Noordzee.'

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Scheepvaartveiligheid

De verzekering van een veilig en doelmatig gebruik van waterstaatswerken speelt in het kader van de Wbr een centrale rol bij toetsing van vergunningaanvragen (artikel 3 Wbr). In de Beleidsregels is het toetsingskader ten aanzien van installaties in de EEZ nader uitgewerkt. In de Beleidsregels komt tot uitdrukking dat bij de beoordeling van vergunningaanvragen rekening dient te worden gehouden met de op de Noordzee betrekking hebbende onderdelen van de Nota Ruimte (Integraal Beheerplan Noordzee 2015, hierna: IBN). Ten aanzien van de Noordzee is in de Nota Ruimte opgenomen dat het beleid van de Nederlandse overheid er op is gericht om de scheepvaartveiligheid op de Noordzee op hetzelfde niveau te handhaven en waar mogelijk (permanent) te verbeteren (IBN p. 27). Dit beleid is tevens verwoord in de Beleidsbrief Zeevaart 'Verantwoord varen en een vitale vloot' (4 april 2008). Op basis van dit wettelijke en beleidskader houdt het bevoegd gezag bij de besluitvorming omtrent de vergunningen uitdrukkelijk rekening met de effecten van het oprichten en in standhouden van een windturbinepark op het veilige en doelmatige gebruik van de Noordzee.

Op grond van het bovenstaande toetst het bevoegd gezag op veilig en doelmatig gebruik van de Noordzee ten aanzien van scheepvaart. De methode voor de berekening van de effecten op de scheepvaartveiligheid betreft het zogenaamde SAMSON model. Dit model is ontwikkeld door de Rijksoverheid (Ministerie van Verkeer en Waterstaat) in samenwerking met het maritieme onderzoeksinstituut 'MARIN' te Wageningen en wordt bij diverse Nederlandse en Europese maritieme projecten toegepast voor het beoordelen van de scheepvaartveiligheid. Het SAMSON model wordt gebruikt om kansen op en consequenties van verschillende soorten ongevallen op zee in te schatten, met name schip-schip aanvaringen, driften en 'ramming'. Daarbij wordt een verkeersdatabase van de Noordzee als uitgangspunt gehanteerd.

Naast de inschatting van de kansen op en consequenties van verschillende soorten ongevallen op zee is het noodzakelijk inzicht te verkrijgen in de vaarpraktijk van schepen ter vermindering van dergelijke ongevalsituaties. Daarom is in begin 2007 op initiatief van het bevoegd gezag de kennis van en ervaring met de vaarpraktijk samengebracht in een nautische adviesgroep. De adviesgroep is totstandgekomen met ambtenaren die ressorteren onder het Ministerie van V en W en Noordzeeloodsen. De in de adviesgroep samengebrachte kennis en ervaring maakte een deskundige benadering van de vaarpraktijk mogelijk en heeft bijgedragen aan een nadere afweging van het bevoegd gezag op het gebied van de scheepvaartveiligheid en mogelijke mitigerende maatregelen. Het bevoegd gezag heeft de kennis en ervaring van de vaarpraktijk daarnaast in relatie gebracht met de meeste recente gegevens over de verkeersstromen en -intensiteiten, de beschikbare ruimte (breedte van de vaarroute) en de kruispunten van meerdere vaarroutes. Het onderhavige besluit bevat de door het bevoegd gezag gemaakte afwegingen.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Luchtvaartveiligheid

Voor de beoordeling van een Wbr-aanvraag voor een offshore windturbinepark op luchtvaartveiligheidsaspecten wordt deze voorgelegd aan de Inspectie Verkeer en Waterstaat (IVW). Het toezicht van IVW binnen het domein Luchthavens richt zich op de Nederlandse luchthavens waartoe ook helikopterdekken behoren. Het toezicht binnen het domein Luchtruim is gericht op de luchtverkeersdienstverleningsorganisaties en op het gebruik van het Nederlandse luchtruim. IVW houdt in haar advies rekening met de volgende normen: ICAO Annex 14 part II, JAR-OPS 3, Mijnbouwregeling en CAP764.

Het bevoegd gezag hanteert als uitgangspunt voor de beoordeling van de effecten op de luchtvaartveiligheid en de veiligheid op de platforms dat deze niet mag worden aangetast, in aansluiting op het voorzorgsprincipe uit het IBN. In het IBN wordt ook gesteld dat meervoudig ruimtegebruik nagestreefd moet worden waar mogelijk onder voorwaarde dat de andere gebruiker daar geen schade of hinder van ondervindt.

Andere gebruikers

Tevens is rekening gehouden met belangen van andere gebruikers van de Noordzee zoals de visserij, zandwinning, militaire gebieden en de olie- en gaswinning. Ook worden belangen van cultuurhistorische waarden die voortvloeien uit de Monumentenwet meegenomen bij het beoordelen van de aanvraag respectievelijk het opstellen van de vergunningvoorschriften. Bovengenoemde belangen worden niet alleen door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, maar ook door andere ministeries behartigd.

Ad. b. Nota Ruimte

Ten aanzien van artikel 5 sub b is het beleid van de op de Noordzee betrekking hebbende onderdelen van de Nota Ruimte uitgewerkt in het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (IBN). Het IBN heeft de status van een beleidsregel en bevat onder meer een afwegingskader voor vergunningverlening en een nadere begrenzing van gebieden met bijzondere ecologische waarden en de voor deze gebieden te hanteren beschermingsregimes.

Ad c. *Wet op de waterhuishouding, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Wet milieubeheer*
In de toelichting op de Beleidsregels wordt dit artikel nader uitgelegd:

'Artikel 5 legt voorts vast dat bij het voorbereiden en vaststellen van beschikkingen inzake Wbr-vergunningen rekening wordt gehouden met het beleid voor de Noordzee dat is opgenomen in plannen op basis van enige in de beleidsregels genoemde wetten, te weten de Wet op de waterhuishouding, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet milieubeheer. Hiervoor is een aanvullende basis aanwezig in artikel 56, eerste lid, onderdeel b, onder iii, van het VN-Zeerechtverdrag: de kuststaat heeft in de EEZ rechtsmacht ten aanzien van de bescherming van het milieu. Hoewel de genoemde wetten als zodanig niet (of in de praktijk nog niet) van toepassing zijn in de EEZ, bevatten de op die wetten gebaseerde plannen wel degelijk mede beleidsvoornemens die op die zone van toepassing zijn.'

Ecologie

Uit artikel 3 lid 2 Wbr volgt dat rekening dient te worden gehouden met de bescherming van belangen van andere dan waterstaatskundige aard, voor zover

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

daarin niet reeds is voorzien bij of krachtens andere wet. Hier wordt met name bedoeld op belangen ten aanzien van natuur en milieu (ecologie), zoals volgt uit de Kamerstukken II 1995/96, 24 573, nr. 6, blz. 3. Met de uitbreiding van het toepassingsgebied van de Wbr tot de EEZ geldt dit evenzeer voor de EEZ (Kamerstukken II, 1999/2000, 26961, nr. 3, p. 3). Bij de beoordeling van een aanvraag zal dan ook bekeken moeten worden of de activiteit niet leidt tot onaanvaardbare gevolgen voor het milieu. Uit artikel 1 lid 2 van de Beleidsregels volgt dat onder milieu ook natuur wordt verstaan.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

In dat licht volgt uit artikel 4 lid 1 sub e van de Beleidsregels dat, mede gelet op de verplichtingen op grond van de EG-richtlijn 85/337/EEG (PbEG L 175/40), zoals gewijzigd bij EG-richtlijn 97/11/EG (PbEG L 73/5), voor installaties als bedoeld in de bijlagen I en II bij genoemde richtlijn, waaronder een windturbinepark, niet eerder een vergunning zal worden verleend dan nadat de gegevens over de gevolgen voor het milieu in de vorm van een milieueffectrapportage zijn overgelegd, de relevante bepalingen van hoofdstuk 7 van de Wm zijn toegepast en de procedure omschreven in afdeling 13.2 van de Wm is gevolgd.

Uit het voorgaande vloeit voort dat bij de onderhavige besluitvorming rekening dient te worden gehouden met de Vogelrichtlijn 79/409/EEG (PbEG L 103) en Habitatrichtlijn 92/43/EEG (PbEG L 206). Door de Europese Commissie wordt verondersteld dat deze richtlijnen mede van toepassing zijn in de EEZ voorzover de bevoegdheid van de lidstaten zich uitstrekt over deze zone. Het Hof van Justitie heeft dit in een uitspraak van 20 oktober 2005 (zaak C-6/04) bevestigd.

Op grond van de Habitatrichtlijn moet ten aanzien van de vergunningaanvraag getoetst worden of significante gevolgen voor Natura 2000 gebieden zijn uit te sluiten. Het bevoegd gezag dient passende maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van de richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben. Conform artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn wordt voor elk project dat niet direct verband houdt met het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het navolgende geeft het bevoegd gezag slechts toestemming voor het project nadat zij de zekerheid heeft verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten.

Indien bij beoordeling van de aanvraag significante effecten niet zijn uit te sluiten voor het gebied kan bij afwezigheid van alternatieve oplossingen op grond van artikel 6 lid 4 van de Habitatrichtlijn door het bevoegd gezag enkel worden vergund om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, waarbij alle nodige compenserende maatregelen genomen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. Hiervan dient de Europese Commissie op de hoogte gesteld te worden.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Voorzorgsbeginsel

Eveneens houdt het bevoegd gezag in het afwegingskader bij de vergunningverlening rekening met het voorzorgsbeginsel. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat preventieve maatregelen genomen dienen te worden wanneer er redelijke gronden tot bezorgdheid bestaan, dat de activiteit schade toebrengt aan het milieu, de gezondheid van de mens of ander rechtmatig gebruik. Volgens de Nota Ruimte en het IBN geldt het voorzorgsbeginsel voor alle activiteiten op de Noordzee en is een belangrijk uitgangspunt bij de planning en ontwerp van voorgenomen activiteiten op zee. De Europese commissie stelt in 2000 dat het voorzorgsbeginsel niet alleen toepasbaar is in het milieurecht maar ook in andere situaties waarin geen eenduidig wetenschappelijk materiaal voor handen is (Mededeling van de commissie over het voorzorgsbeginsel COM 2000/0001).

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Bij de vergunningverlening betrokken instanties

Kaders en beleid voor het vergunningverleningsproces van windturbineparken op zee zijn vastgelegd in de eerder genoemde Beleidsregels (21 december 2004) en in een draaiboek "Committering van 450 MW windenergie op de Noordzee" (voor de zgn. 2^e ronde). Het draaiboek is bij brief van 30 juni 2008 van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, mede namens de ministers van Economische Zaken (EZ), Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aan de Tweede Kamer gestuurd (TK 31209 en 21239, nr. 35). Het draaiboek beschrijft onder andere de stappen in de periode van 1 juli 2008 tot 1 november 2009 ten aanzien van de Wbr-vergunningverlening. Beide documenten zijn opgesteld in nauw overleg tussen de ministeries van EZ, VROM, LNV en het Ministerie van V en W.

3) BELANGENAFWEGING EN MOTIVERING

Bij de toetsing van de vergunningaanvraag richt het bevoegd gezag zich volgens het toetsingskader onder meer op de effecten van het initiatief op een veilig en doelmatig gebruik van de Noordzee, waaronder de effecten op scheepvaartveiligheid, luchtvaartveiligheid, mijnbouwactiviteiten en natuur en milieu (ecologie). De effecten op de gebruiksfunctie zandwinning en militaire gebieden spelen geen rol bij dit besluit.

Aan de hand van het in hoofdstuk 2 beschreven toetsingskader volgt in de paragrafen 3.1 tot en met 3.4 de toetsing van de verschillende relevante belangen. Aan de orde komen respectievelijk:

- effecten op scheepvaartveiligheid (paragraaf 3.1);
- effecten op luchtvaartveiligheid (paragraaf 3.2);
- effecten op mijnbouw (paragraaf 3.3);
- effecten op ecologie (paragraaf 3.4).

In iedere paragraaf worden na een korte inleiding weergegeven:

- de belangrijkste conclusies omtrent het onderwerp ('het belang') in het MER;
- advies Commissie m.e.r. en overige adviseurs;
- overwegingen en conclusies die het bevoegd gezag op basis daarvan heeft getrokken.

De inspraak die ontvangen is op de terinzagelegging van het MER is op relevante punten opgenomen in dit besluit en samengevat weergegeven en voorzien van een reactie in bijlage 2 van dit besluit.

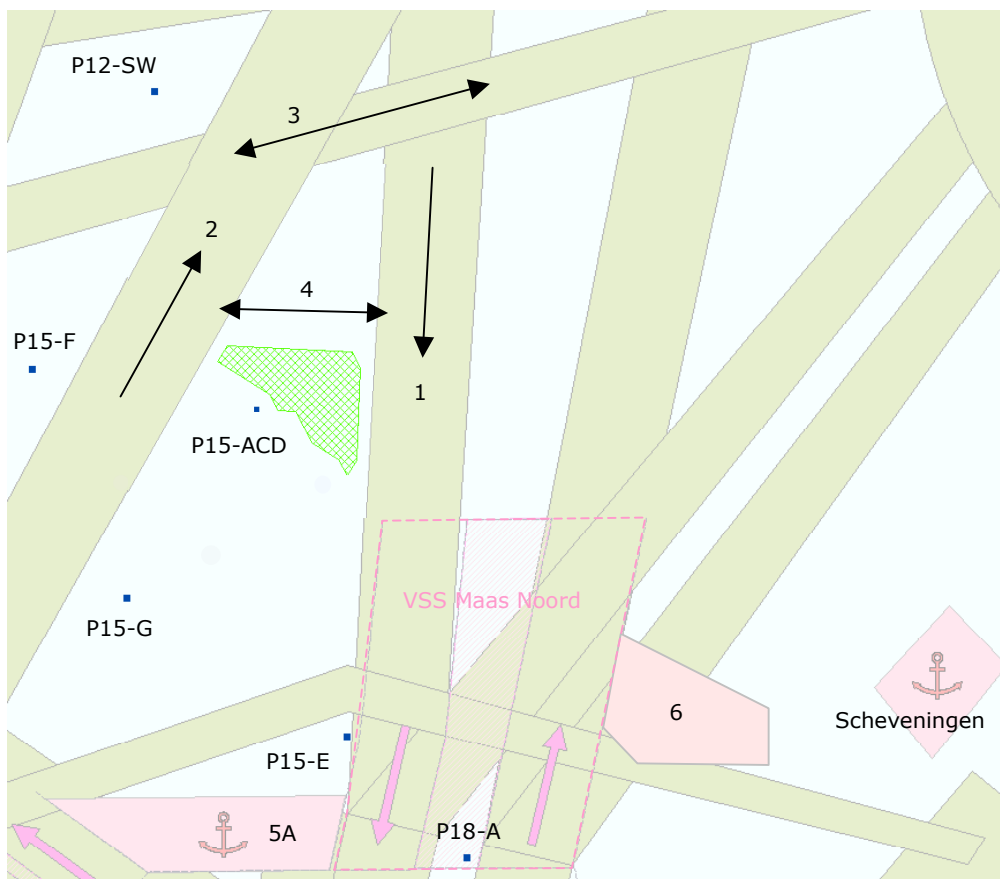
3.1 Effecten op scheepvaartveiligheid

Datum
26 juni 2009

3.1.1 Ligging Rijnveld Oost

Nummer
WSV/160

Het windturbinepark Rijnveld Oost ligt op ongeveer 19 nautische mijlen (NM) uit de kust ter hoogte van Noordwijk. Onderstaande figuur 1 geeft de ligging van het park weer ten opzichte van de directe omgeving.

Figuur 1: ligging van Rijnveld Oost (groen) ten opzichte van verkeersstromen 1 t/m 4, nabijgelegen platforms (blauwe stippen), ankergebieden 5A en 6 (roze) en het VSS Maas Noord.

Per 1 juli 2008 is een gewijzigd verkeersscheidingsstelsel (VSS) in het aanloopgebied van Rotterdam van kracht¹. De verkeersstromen in de omgeving van het aangevraagde windturbinepark zijn als gevolg van het nieuwe VSS enigszins gewijzigd in route. Het bevoegd gezag heeft daarom het MARIN verzocht de route en grootte van de verkeersstromen op basis van AIS gegevens² over

¹ IMO COLREG 2/Circ. 59

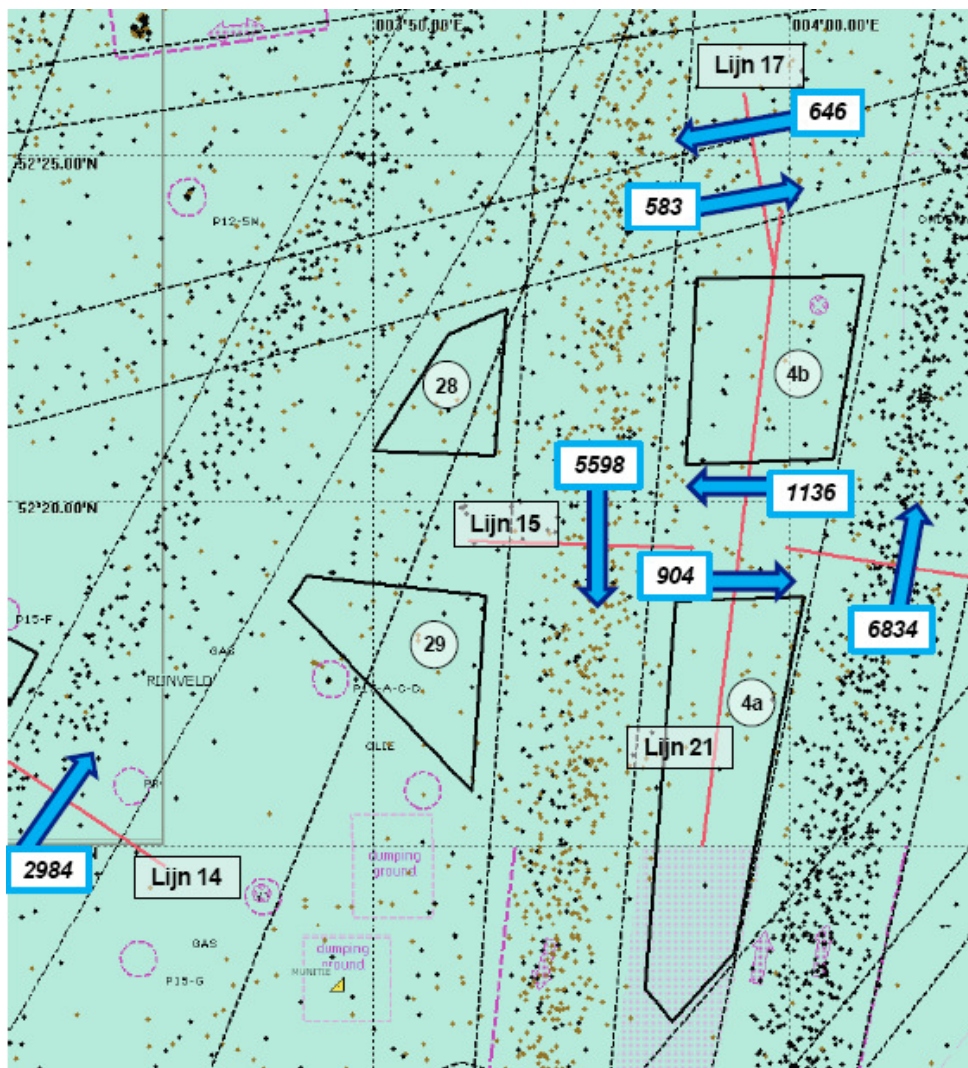
² AIS = Automatic Identification System; alle schepen groter dan 300 Bruto Ton zijn volgens IMO regelgeving verplicht een AIS transponder aan boord te hebben, waardoor onder andere de koersen en snelheden van deze schepen vanaf de wal te volgen en vast te leggen zijn.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

december 2008 in het gebied rondom het geplande windturbinepark te overleggen, zie figuur 2.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Figuur 2: Verkeersintensiteit rondom Rijnveld Oost (nr. 29). De overige nummers betreffen andere aangevraagde windturbineparken Rijnveld Noord (nr. 28) en Beaufort (nr. 4a en 4b). De getallen bij de pijlen geven het middels AIS geregistreerde aantal scheepsbewegingen over 2008 weer op de bijbehorende rode lijnen. De zwarte en bruine stippen geven de AIS scheepsposities binnen 1 week in juli 2008 aan om een ruimtelijk idee te geven van de verkeersstromen. [Bron: 'Intensiteit scheepvaart nabij windturbineparken' Marin 20 mei 2009]

Het voorliggende besluit is gebaseerd op deze verkeersstromen omdat dit de meest recent beschikbare informatie is. Deze verkeersstromen wijken (beperkt) af van het MER, wat dateert van voor het nieuwe VSS.

Op basis van figuur 2 zijn de volgende aantallen scheepsbewegingen bij de verkeersstromen in figuur 1 aangehouden:

1. Zuid gaand verkeer Texel verkeersscheidsstelsel (VSS) – Maas Noord; het betreft ca. 5598 scheepsbewegingen per jaar;

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

2. Noordnoordoost gaand verkeer Schouwenbank - Texel VSS; het betreft ca. 2984 scheepsbewegingen per jaar;
3. Oostnoordoost en westzuidwest gaand verkeer Noordhinder VSS - IJmuiden; het betreft ca. 646 scheepsbewegingen per jaar in westelijke richting en 583 in oostelijke richting;
4. Naast bovenstaande verkeersstromen die zich in de clearways bevinden vaart er ten zuiden van het windturbinepark oost-west en west-oost gaand verkeer van en naar de kustplaatsen; het betreft ca. 1138 scheepsbewegingen per jaar in westelijke richting en 904 in oostelijke richting.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Aan de oostzijde van het VSS Maas Noord is voorgenomen een nieuw ankergebied in te stellen als extra ankergebied ten behoeve van wachtende schepen voor Rotterdam. Naar verwachting zal dit ankergebied (6) half juli 2009 ingesteld worden.

Ten zuiden en ten westen van Rijnveld Oost liggen de platformen P15-F, P15-ACD, P15-G en enkele onderwater gelegen productie boorputten.

3.1.2 Het MER

Om de effecten van een windturbinepark op de scheepvaart te kunnen berekenen is conform de actuele richtlijnen de afwikkeling van het scheepvaartverkeer voor de situatie met het windturbinepark in SAMSON gemodelleerd. Voor de locatie van het windturbinepark is een verkeersdatabase aangemaakt, waar het verwachte veranderde vaarpatroon is ingebracht. Vervolgens zijn de ongevalsrisico modellen van SAMSON toegepast voor het doorrekenen van de effecten van het windturbinepark voor de scheepvaart.

In het MER zijn de met behulp van het SAMSON model bepaalde effecten van het windturbinepark op de scheepvaartongevallen weergegeven. De aanvrager trekt voor de aangevraagde variant van het park de volgende conclusies omtrent scheepvaartveiligheid (niet uitputtend):

- het berekende verwachte totaal aantal aanvaringen en aandrijvingen per jaar gesommeerd over alle windturbines, inclusief transformatorstations, bedraagt 0,031560 (= eens per 32 jaar);
- de kans op uitstroom van bunkerolie en ladingolie bedraagt voor bunkerolie eens in de 844 jaar en voor ladingolie eens in de 3041 jaar. De gemiddelde uitstroom per jaar en per km² bedraagt voor bunkerolie 0,032089 m³ en voor ladingolie 0,091511 m³. Voor bunkerolie en ladingolie samen neemt de kans op uitstroom in de EEZ door het park toe met 0,10%;
- de kans op meer dan 10 doden als gevolg van aanvaring van een schip met een windturbine bedraagt eens in de 8281 jaar;
- wordt Rotterdam de uitvalsbasis voor de bouw van het windturbinepark (wat vermoedelijk het geval zal zijn), dan levert dit gedurende het half jaar waarin de bouw duurt een verhoging van het gemiddeld aantal schepen op zee op van 0,26 schip. In bedoelde periode van een half jaar is de kans op een aanvaring tussen twee schepen door de verhoogde verkeersintensiteit 0,34% hoger dan normaal;
- de kans op een aanvaring door zichtbelemmering als gevolg van het windturbinepark wordt geschat op eens in de 520 jaar;
- de zuidwestelijke buitengrens van het windturbinepark raakt aan het bereik van de vaste radarpost bij de Eurogeul.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Hoewel de beschreven risico's gering zijn overweegt de aanvrager in het MER de volgende mogelijke mitigerende maatregelen:

- het park markeren middels het Automatic Identification System (AIS) waardoor de kans op aanvaringen wordt verkleind, maar niet de kans op aandrijvingen;
- de inzet van sleepbootcapaciteit om driftende schepen vroegtijdig bij het park weg te slepen, wat de kans op aandrijvingen met ruim 50% zou kunnen verminderen;
- het vergroten van de afstand van het passerende verkeer tot het windturbinepark, waarbij de meest reële optie is om het park kleiner te maken.

Inspraak op het MER

Op het gebied van scheepvaartveiligheid is geen inspraak ontvangen op het MER.

3.1.3 Adviezen

Advies Commissie m.e.r.

De Commissie is van oordeel dat de (cumulatieve) effecten op de scheepvaartveiligheid in het MER goed beschreven zijn. Zij adviseert dat het mogelijk is om met verschillende mitigerende maatregelen de mogelijke effecten positief te beïnvloeden. De Commissie adviseert verder aandacht te besteden aan de storing van de aan boord van schepen en luchtvaartuigen aanwezige apparatuur, met name de storing in de ontvangst van radio- en transpondersignalen. Daarnaast adviseert de Commissie het bevoegd gezag toe te zien op eenduidige calamiteitenplannen die zijn afgestemd met het Kustwachtcentrum.

3.1.4 Overwegingen en conclusie bevoegd gezag

De Wbr spreekt van een doelmatig en veilig gebruik van bij het rijk in beheer zijnde waterstaatswerken. Waterstaatswerken zijn voor de vergunningprocedure te definiëren als (zee)water en (zee)bodem. Bij toetsing van de waterstaatkundige belangen moet gedacht worden aan veiligheid voor scheepvaart, risico's tengevolge van aanvaringen c.q. aandrijvingen van schepen en doelmatig gebruik van de zeebodem. Om het doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee te bepalen heeft het bevoegd gezag de aangedragen inzichten uit het MER en het advies van de Commissie m.e.r. overwogen en afgewogen.

Het accent ligt in het MER op de theoretische onderbouwing met behulp van het SAMSON model. Zoals in hoofdstuk 2 onder scheepvaartveiligheid is opgemerkt, geeft dit model alleen een inschatting van de kansen op en consequenties van verschillende ongevallen op zee. Om daarnaast een beeld te krijgen van alle effecten van een windturbinepark op scheepvaartveiligheid maakt het bevoegd gezag een nadere afweging op basis van de kennis van en ervaring met de vaarpraktijk in het betreffende gebied, waarbij goed zeemanschap en de menselijke factor een belangrijke rol spelen. Het bevoegd gezag houdt daarbij rekening met alle direct en indirect van invloed zijnde nautische aspecten, zoals autonome ontwikkelingen in het scheepvaartverkeer, effecten op scheepvaartveiligheid, de bereikbaarheid van ankergebieden en havens en mogelijk mitigerende maatregelen.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Daarnaast brengt het bevoegd gezag de vaarpraktijk in relatie met de meest recente verkeersstromen en -intensiteiten, de beschikbare ruimte (breedte van de vaarroute) en de grootte van de schepen in de vaarroute. De aspecten zijn in de overwegingen hieronder weergegeven:

- de verkeersstromen rondom het windturbinepark;
- het kruisend verkeer ter hoogte van het windturbinepark;
- visuele navigatie;
- risico's van het park voor niet routegebonden (kleinere) scheepvaart;
- het inzetten van een begeleidingsschip of zeesleepboot;
- de cumulatieve effecten van meerdere windturbineparken.

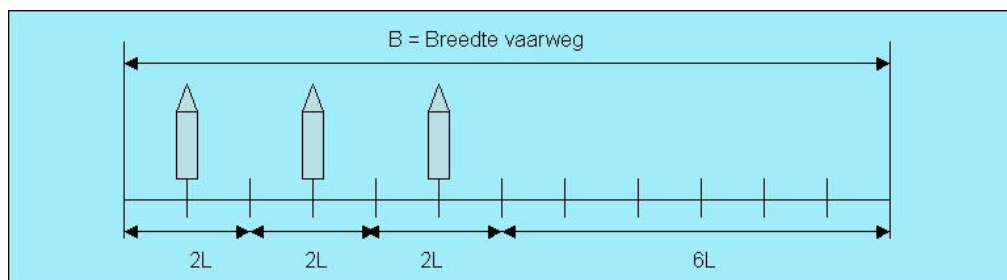
Deze overwegingen zijn naar inzicht van het bevoegd gezag doorslaggevend voor de conclusies omtrent het aspect scheepvaartveiligheid.

Nadere overwegingen omtrent de verkeersstromen rondom het windturbinepark

Om een oordeel te kunnen geven over de veiligheid in de verkeersstromen rondom het windturbinepark wordt als eerste beredeneerd wat de benodigde breedte van een scheepvaartroute is. Deze breedte is afhankelijk van de scheepvaartintensiteit, de toegepaste verkeersrichtingen op de scheepvaartroute (één- of tweerichtingsverkeer), en het verschil in vaarsnelheid tussen schepen³.

Verkeersstroom 1 Texel VSS – Maas Noord (zie figuur 1)

Het aantal scheepsbewegingen in de verkeersstroom bedraagt ca. 5598 schepen per jaar. Gemiddeld betekent dat ca. 15 schepen per dag. Het betreft schepen die naar de aanloop van Rotterdam varen en mogelijk al vaart aan het minderen zijn. Er wordt daarom uitgegaan van 3 schepen die elkaar veilig moeten kunnen oplopen in de verkeersroutes. De benodigde ruimte voor drie schepen naast elkaar, uitgaande van schepen van 400 meter lengte (= grootste formaat schepen) en een draaicirkel van een schip van deze lengte van $6 \times 400 = 2400$ meter in geval van een uitwijk(crash)manoeuvre betreft 4800 meter (2,6 NM).

Figuur 3: De minimale breedte van een vaarweg waarin 3 schepen van 400 m lengte elkaar kunnen oplopen bedraagt $6 \times$ de scheepslengte ($3 \times 2 \times 400 \text{ m} = 2400 \text{ m}$ (1,3 NM)) om elkaar te passeren plus 6 scheepslengtes voor de rondtorn (uitwijk(crash)manoeuvre) van 1 schip ($6 \times 400 \text{ m} = 2400 \text{ m}$ (1,3 NM)) is in totaal 2,6 NM.⁴

³ In een verkeersstroom met veel schepen in beide richtingen, met onderling grote verschillen in vaarsnelheid zullen meer schepen veilig naast elkaar moeten kunnen varen dan in een verkeersstroom met weinig schepen, in één richting en met onderling kleine verschillen in vaarsnelheid.

⁴ PIANC Work Group 30 Guideline for design of Navigation Channels, June 1997

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Deze ruimte is aan de oostzijde van het windturbinepark ruimschoots aanwezig omdat er aan de oostzijde van het park geen obstakels voor de scheepvaart liggen. Er kan worden geconcludeerd dat deze verkeersstroom niet wordt gehinderd door het park. Mogelijk verschuift de verkeersstroom 1 tot 2 NM naar het oosten ten gevolge van het windturbinepark.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Verkeersstroom 2 Schouwenbank – Texel VSS (zie figuur 1)

Het aantal scheepsbewegingen bedraagt ca. 2984 per jaar; gemiddeld is dat 8 schepen per dag. Daarom gaan we uit van twee schepen die veilig naast elkaar moeten kunnen varen ten westen van het windturbinepark.

De benodigde ruimte voor twee schepen naast elkaar, uitgaande van schepen van 400 meter lengte ($2 \times 2 \times 400 = 1600$ m) en de draaicirkel die deze schepen nodig hebben in geval van een uitwijkmanoeuvre ($6 \times 400 = 2400$ m) bedraagt 4000 meter (2,2NM).

Deze ruimte is aan de westzijde van het windturbinepark ruimschoots aanwezig omdat er aan de westzijde van het park geen obstakels voor de scheepvaart bestaan. Er kan worden geconcludeerd dat deze verkeersstroom niet wordt gehinderd door het park. Mogelijk verschuift de verkeersstroom 1 tot 2 NM naar het westen ten gevolge van het windturbinepark.

Verkeersstroom 3 Noordhinder VSS - IJmuiden (zie figuur 1)

Het aantal scheepsbewegingen bedraagt respectievelijk ca. 646 schepen (west gaande) en 583 (oost gaande) schepen per jaar; gemiddeld is dat 3 schepen per dag in tegengestelde richtingen. Gezien het kleine aantal schepen is er een kleine kans dat schepen elkaar oplopen; schepen kunnen elkaar echter ook in tegengestelde richtingen passeren. Daarom gaan we uit van vier schepen die veilig naast elkaar moeten kunnen varen ten noorden van het windturbinepark ($4 \times 2 \times 400 = 3200$ m) en de draaicirkel die deze schepen nodig hebben ($6 \times 400 = 2400$ m); hiervoor is minimaal een ruimte van ca. 5600 meter (3,0 NM) nodig. De verkeersstromen worden ter hoogte van het windturbinepark aan de noordzijde niet begrensd door obstakels; er is dus voldoende ruimte voor het verkeer. Mogelijk verschuiven de verkeersstromen 1-2 NM naar het noorden.

Verkeersstroom 4 Oost-west en west-oost gaand verkeer van en naar de kustplaatsen (zie figuur 1)

Divers verkeer in oostelijke en westelijke richtingen bevindt zich nu ter hoogte van het windturbinepark en ten noorden en zuiden daarvan (zie figuur 2). Het verkeer is momenteel niet geconcentreerd in een goed waarneembare verkeersstroom. Het verkeer zal echter door het windturbinepark wel meer geconcentreerd worden, omdat schepen niet meer in het gebied van het windturbinepark kunnen varen. Het betreffende aantal scheepsbewegingen over lijn 21 (zie figuur 2) bedraagt ca. 2040 per jaar. Gemiddeld is dat 6 schepen per dag.

Het platform P15-ACD ten zuiden van het windturbinepark ligt bijna tegen de veiligheidszone van het park aan, welke voor de scheepvaart niet toegankelijk is. Het niet-routegebonden verkeer kan zuid van het platform langs varen. Er is daartoe voldoende ruimte. Noord van het windturbinepark bevinden zich geen obstakels, dus ook daar is voldoende ruimte voor oost-west en west-oost gaand verkeer.

Conclusie na overwegingen omtrent verkeersstromen

De verkeersstromen rondom het park ondervinden op zichzelf nauwelijks hinder van het windturbinepark. Om het windturbinepark heen liggen geen andere

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

obstakels die in combinatie met het windturbinepark de beschikbare ruimte voor de bestaande verkeersstromen beperken. Mochten schepen om veiligheidsredenen afstand willen houden tot het windturbinepark, dan is daar voldoende ruimte voor.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Overwegingen omtrent kruisend verkeer nabij Rijnveld Oost

Op meer dan 4 NM ten noorden van het windturbinepark kruisen de verkeersstromen 1 en 2 met verkeersstroom 3. In de verkeersstromen 1 en 2 bevinden zich grote routegebonden schepen en de verkeersstromen zijn van aanzienlijke omvang. Schepen in de verkeersstromen 1 en 2 hebben het windturbinepark aan hun stuurboordzijde, op een minimale afstand van 500 meter. De schepen in deze verkeersstromen dienen op grond van voorschrift 15 van de Internationale bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee uit te wijken naar stuurboord voor de koerskruisers in verkeersstroom 3. Omdat het punt waar de verkeersstromen elkaar kruisen op ruime afstand (4 NM) van het windturbinepark ligt levert het windturbinepark echter geen hinder op voor het kruisende verkeer.

Conclusie na overwegingen omtrent kruisend verkeer nabij windturbinepark Rijnveld Oost

Het bevoegd gezag constateert geen hinder voor de kruisende verkeersstromen nabij het windturbinepark.

Overwegingen omtrent visuele navigatie

Het windpark ligt op 19 NM uit de kust waar veel verlichting aanwezig is, in de buurt van een aantal verlichte mijnbouwplatforms en in een gebied waar veel scheepvaart is. De grote hoeveelheid verlichting in de omgeving geeft een verminderd overzicht op het verkeersbeeld waardoor desoriëntatie kan ontstaan. Hoewel niet doorslaggevend voor de besluitvorming acht het bevoegd gezag deze hinder een extra complicerende factor.

Overwegingen omtrent niet routegebonden (kleinere) scheepvaart

Kleinere niet-routegebonden schepen (visserij, recreatievaart) zullen zich niet altijd bewegen conform de eerder in dit besluit geschetste verkeersstromen. Het vaarpatroon van deze schepen is grilliger en minder voorspelbaar. Deze schepen kunnen gemakkelijker en sneller manoeuvreren dan de (grotere) routegebonden schepen en hebben daarbij dan ook minder ruimte nodig. Visserij schepen worden tussen 2012 en 2014 stapsgewijs verplicht een Automatic Identification System (AIS) aan boord te hebben. Ook de recreatievaart maakt in toenemende mate vrijwillig gebruik van dit systeem, waardoor kleinere niet-routegebonden schepen beter waarneembaar worden. Het bevoegd gezag acht de afname van de verkeersveiligheid door de aanleg van het windturbinepark voor deze schepen daarom beperkt.

Overwegingen omtrent een begeleidingsschip of zeesleepboot

Het bevoegd gezag heeft overwogen of een begeleidingsschip of een sleepboot de verkeersveiligheid rondom het windpark kan vergoten. Een begeleidingsschip dient om toezicht te houden op de verkeerssituatie en om schepen welke ongewenste manoeuvres maken te attenderen op hun gedrag. Het bevoegd gezag is van mening dat deze functie middels radar toezicht vanaf de wal ook gerealiseerd kan worden en acht een begeleidingsschip in de operationele periode dan ook niet noodzakelijk. Tijdens de bouwfase, waarin werkschepen af en aan varen, is de aanwezigheid van een begeleidingsschip ter plaatse wel noodzakelijk.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Een zeesleepboot met voldoende trekkracht kan een op drift geraakt schip dat het windturbinepark in dreigt te drijven van het park wegslepen en heeft daarmee een toegevoegde waarde voor de scheepvaartveiligheid. De zeesleper zal daartoe wel binnen redelijke afstand van het park aanwezig moeten zijn op het moment van op drift raken van het betreffende schip. In praktijk zou dat betekenen dat er permanent een zeesleper bij het park aanwezig zou moeten zijn. De in het MER berekende risico's van schepen die op drift raken en in het windturbinepark verdagen zijn naar inzicht van het bevoegd gezag te klein om zo'n permanente zeesleepboot bij het windturbinepark te rechtvaardigen.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

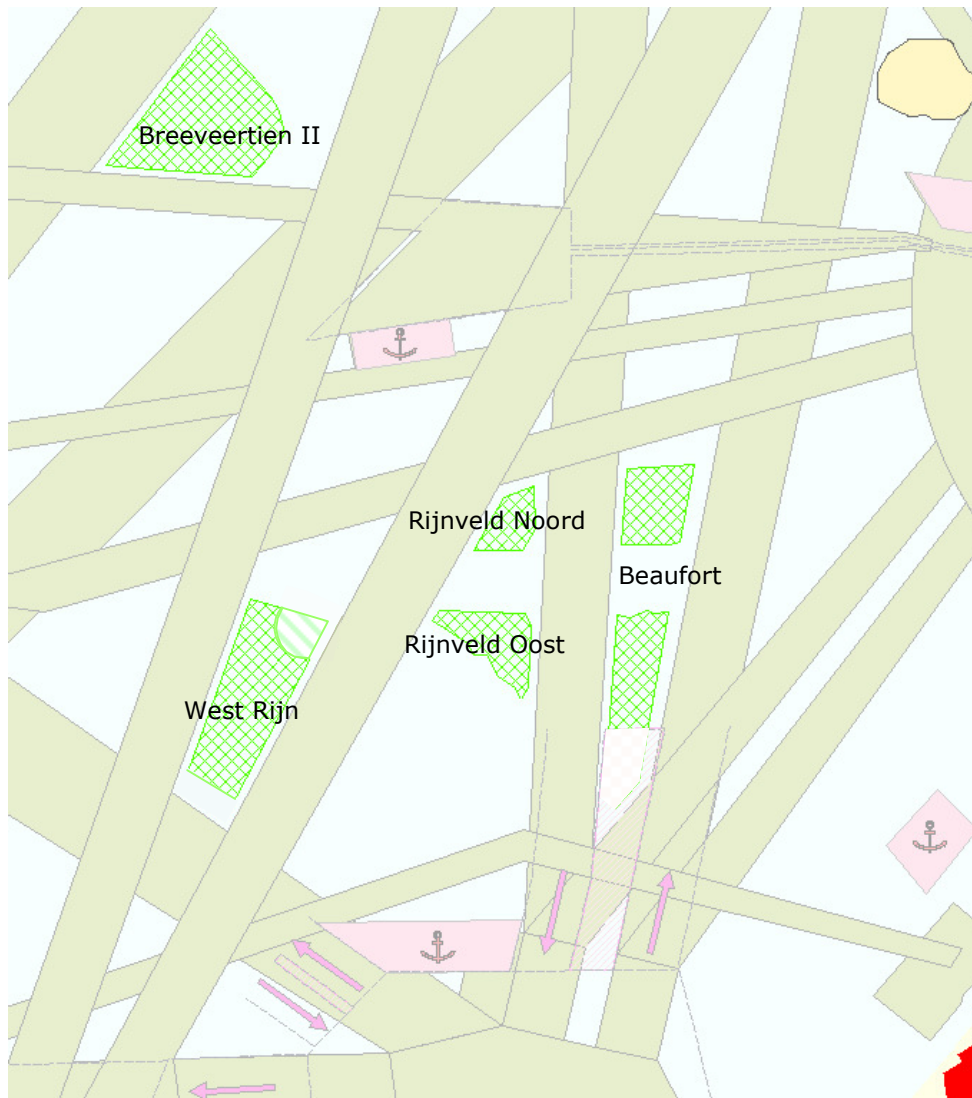
Overwegingen omtrent cumulatieve effecten

Ten tijde van het opstellen van dit besluit zijn nabij Rijnveld Oost de windturbineparken West Rijn, Breeveertien II (initiatiefnemer Airtricity) en Beaufort (initiatiefnemer NUON) in ontwerp vergund⁵ (zie figuur 4). Daarnaast loopt de aanvraag van het windturbinepark Rijnveld Noord volledig parallel met de aanvraag Rijnveld Oost.

Rijnveld Oost ligt op 2,7 NM west van windturbinepark Beaufort. De bevaarbare ruimte tussen de twee windturbineparken wordt met 1000 meter beperkt door de veiligheidszones van beide windturbineparken. Er resteert dan een vaarweg van 2,3 NM tussen de twee windturbineparken.

⁵ De afhandeling van aanvragen voor windparken heeft plaatsgevonden op volgorde van volledigheid van de aanvraag, MER en Passende Beoordeling.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Datum
26 juni 2009

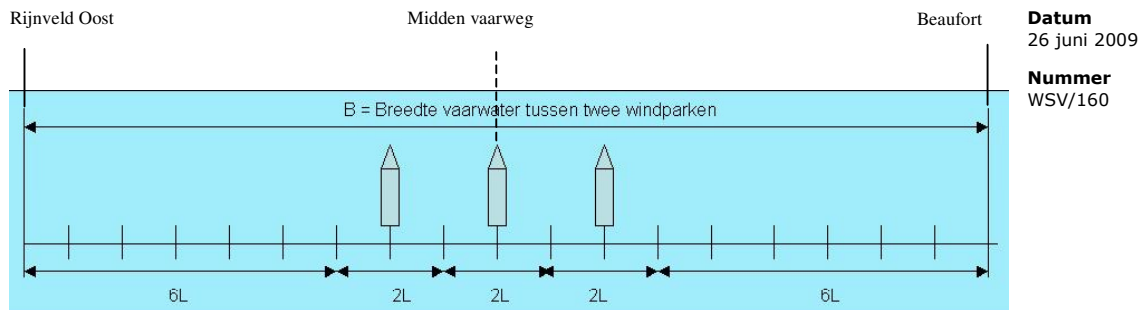
Nummer
WSV/160

Figuur 4: Rijnveld Oost en omliggende vergunde windturbineparken

Tussen de windturbineparken door loopt verkeersstroom 1 (ca. 5598 schepen per jaar) waarvan eerder werd vastgesteld dat deze een vaarwater behoeft dat breed genoeg is voor drie elkaar oplopende schepen. Eerder (figuur 6) stelden we vast dat daarvoor een minimale vaarwegbreedte van 2,6 NM nodig is, zodat het schip dat het meeste aan stuurboord vaart de ruimte heeft voor een eventuele crashmanoeuvre.

Bij een vaarweg die aan twee kanten over een langere afstand wordt begrensd door obstakels (Rijnveld Oost en Beaufort liggen over een afstand van ruim 3 NM parallel aan de vaarroute; indien ook Rijnveld Noord wordt meegenomen betreft het 7,5 NM) vindt het bevoegd gezag het nemen van een extra veiligheidsmarge noodzakelijk. Zowel het schip dat zich aan stuurboord in het vaarwater als het schip dat zich aan bakboord in het vaarwater bevindt moet de ruimte hebben voor een eventuele crashmanoeuvre. Er is dan een vaarwegbreedte van 3,9 NM nodig (zie figuur 5). De beschikbare 2,3 NM tussen windturbinepark Rijnveld Oost en windturbinepark Beaufort is dan ook te krap voor verkeersstroom 1.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Figuur 5: De benodigde breedte van een aan twee kanten begrensde vaarweg waarin 3 schepen van 400m lengte elkaar kunnen oplopen bedraagt $3 \times (2 \times 400\text{m}) = 2400$ (1,3 NM) om elkaar op voldoende afstand te passeren plus $2 \times (6 \times 400\text{m}) = 4800$ (2,6 NM) voor de rondtorn (uitwijk(crash)manoeuvre) van de schepen die aan bakboord en stuurboord van de vaarweg varen, in totaal 3,9 NM.

Verkeersstroom 1 vaart richting de noordelijke aanvaarroute van het aanloopgebied van Rotterdam. In het kader van 'goed zeemanschap' zullen schepen de passage tussen de twee windturbineparken gaan vermijden vanwege gebrek aan manoeuvreerruimte en west of oost van de windturbineparken om zullen varen naar het aanloopgebied. Dit zou betekenen dat de noordelijke aanlooproute van Rotterdam vervalt, wat het bevoegd gezag op zichzelf onaanvaardbaar vindt voor een grote zeehaven.

Hetzelfde geldt voor de ankergebieden 5A en 6 (zie figuur 1) die bedoeld zijn voor het verkeer uit het noorden en moeilijker bereikbaar worden.

Als laatste geldt dat indien de scheepvaart de noordelijke aanlooproute gaat mijden, dit verkeer om moet varen (tevens om het windturbinepark West Rijn heen) en dat de noordwestelijke aanloop van Rotterdam nog drukker wordt. Het ontwerp van het verkeersscheidingsstelsel van Rotterdam is hier niet op berekend.

Conclusie van het bevoegd gezag omtrent scheepvaartveiligheid

De Wbr spreekt van een doelmatig en veilig gebruik van bij het rijk in beheer zijnde waterstaatswerken.

Het bevoegd gezag constateert dat de cumulatieve effecten op de scheepvaartveiligheid die ontstaan door aanleg van het windturbinepark Beaufort en Rijnveld Oost onacceptabel zijn. Het windturbinepark Beaufort is in ontwerp vergund en daarom moet met de aanleg van dit windturbinepark rekening gehouden worden bij de beoordeling van Rijnveld Oost. De ruimte tussen de windturbineparken is over een grote afstand te krap voor het huidige aantal schepen in deze route en in het kader van 'goed zeemanschap' zal het verkeer deze route om veiligheidsredenen gaan mijden. Hiermee vervalt een belangrijke toegangsroute naar het aanloopgebied van Rotterdam en de bijbehorende ankergebieden. Daarnaast ontstaat een volledig nieuwe verkeerssituatie in de noordwestelijke aanlooproute van Rotterdam, waar het verkeersscheidingsstelsel niet op ontworpen is.

Op grond het MER, het advies van de Commissie en bovenstaande overwegingen komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat het aspect scheepvaartveiligheid leidt tot weigering van de vergunning voor het windturbinepark Rijnveld Oost.

3.2 Effecten op luchtvaartveiligheid

Datum
26 juni 2009

3.2.1 Ligging Rijnveld Oost

Nummer
WSV/160

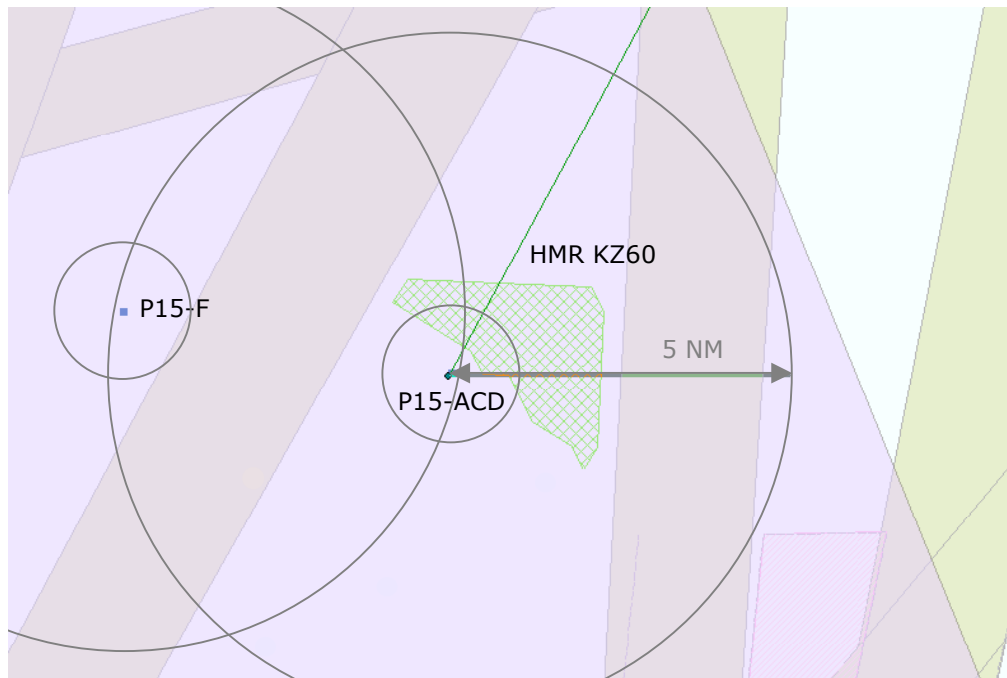
Op de Noordzee staan meer dan 105 vaste mijnbouwinstallaties en circa 10 verplaatsbare installaties. Het aan- en afvoeren van bemanning en materieel op de installaties vindt bijna altijd plaats per helikopter vanaf Den Helder Airport en onder bijna alle weersomstandigheden. Het aantal passagiers in 2008 op Den Helder Airport was 132.445 in- en uitgaand.

Om de veiligheid van helikopteroperaties te borgen zijn onder andere Helicopter Traffic Zones (HTZ), Helicopter Protected Zones (HPZ) en Helicopter Main Routes (HMR) aangewezen⁶. Doel van dergelijke aanwijzingen is om het mogelijk te maken helikopteroperaties veilig uit te kunnen voeren.

Onderstaande figuur 6 geeft de ligging van het park weer ten opzichte van deze gebieden en routes in de directe omgeving. Het park ligt daarbij:

- geheel in de HPZ Rijnveld;
- op 4 NM afstand van het onbemande platform P15-F met helikopterdek;
- op 0,4 NM afstand van het bemande platform P15-ACD met helikopterdek;
- onder de HMR KZ60 tussen Den Helder Airport en platform P15-ACD.

⁶ HTZ: 5 NM zone rondom een (enkel) platform. HPZ: omhullende van HTZ's voor het veilig uitvoeren van vluchten tussen helidekken op lage hoogte. HMR: route op 1500 voet (ft) hoogte (ondergrens) met minimale verticale obstakelklaring van 1000 ft en een 'breedte' van 4 NM. HPZ's, HTZ's en HMR's zijn vastgelegd op de kaart 'North Sea operations' (ENR 6-3.3) op www.ais-netherlands.nl

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Figuur 6: Ligging van 'Rijnveld Oost' (groen geruit) t.o.v. platforms met helidek, de HPZ Rijnveld (lichtpaars gebied) en de HMR KZ60 (groene lijn). Rondom de platforms zijn cirkels met 1 NM en 5 NM radius aangegeven.

3.2.2 Het MER

Helikopteroperaties van en naar mijnbouwplatforms

In het MER wordt geconstateerd dat helikopters die van en naar de installaties P15-ACD of P15-F vliegen te maken hebben met de aanwezigheid van windturbines. Dit betekent dat helikopters van en naar de platforms rekening moeten houden met de windturbines en daarop hun vliegroute of -hoogte moeten aanpassen. Uit vergelijking met de situatie bij het windturbinepark OWEZ (Offshore Windpark Egmond aan Zee, voorheen NSW) trekt de aanvrager de conclusie dat Rijnveld Oost geen significante belemmering vormt voor het helikopterverkeer.

Desalniettemin worden als mitigerende maatregelen genoemd:

- stilzetten van de windturbines tijdens het aanvliegen onder slechte weersomstandigheden;
- aanpassen van de situering van één of enkele windturbines bij de definitieve inrichting van het windturbinepark;
- turbines in HPZ aanvullend verlichten om de zichtbaarheid te vergroten.

Aanvrager stelt in het MER dat het windturbinepark Rijnveld Oost niet binnen een HMR ligt. Aangezien de vlieghoogte ter plaatse van het park significant groter is dan de hoogte van de windturbines, wordt door de aanvrager geen negatief effect verwacht voor HMR's. Indien helikopterverkeer afwijkt van de vaste routes, bijvoorbeeld voor een noodprocedure, kan het windturbinepark een negatief effect hebben. De kans dat dit optreedt, is zodanig klein, dat deze niet is meegenomen in de effectbeoordeling. Desondanks kan het volgens de aanvrager wenselijk zijn

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

om HMR's te verplaatsen waardoor echter mogelijk de bereikbaarheid van offshore mijnbouw installaties in het geding komt.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Search And Rescue (SAR) operaties

Bij Search and Rescue (SAR) acties bij platforms kan het windturbinepark volgens het MER een beperkte belemmering vormen voor helikopterverkeer. In dat geval kunnen windturbineparken een negatieve invloed hebben op het veilig uitvoeren van dergelijke procedures en acties. Een mitigerende maatregel voor het effect van het windturbinepark op SAR-operaties is het stilzetten van turbines, waardoor het veiliger is voor helikopteroperaties op lage hoogten binnen het park.

Inspraak op het MER

1. TAQA Energy B.V. vindt realisatie van het park onwenselijk omdat het park in de directe nabijheid van het centrale olie- en gasproductie platform P15-ACD ligt en nabij diverse van haar satelliet platformen. Dit bemoeilijkt de exploitatie en leidt tot onaanvaardbare veiligheidsrisico's voor het personeel op de platformen. De vergelijking met de situatie bij windturbinepark OWEZ in een HPZ welke geen significante belemmering op zou leveren is onjuist;
2. Cirrus Energy Nederland B.V. stelt dat het MER voorbij gaat aan de gevolgen van windturbineparken voor de veiligheid van helikoptervluchten van en naar het permanent bemande P15-ACD;
3. Wintershall Noordzee B.V. wijst erop dat de effecten van de windturbineparken op het helikopterverkeer rond platforms in het MER niet uitputtend in kaart zijn gebracht. Toch wordt de onjuiste conclusie getrokken dat er geen significante effecten te verwachten zijn.

3.2.3 Adviezen

Advies Commissie m.e.r.

De Commissie is van oordeel dat de (cumulatieve) effecten op de scheepvaartveiligheid in het MER goed beschreven zijn. Zij adviseert dat het mogelijk is om met verschillende mitigerende maatregelen de mogelijke effecten positief te beïnvloeden. De Commissie adviseert verder aandacht te besteden aan de storing van de aan boord van schepen en luchtvaartuigen aanwezige apparatuur, met name de storing in de ontvangst van radio- en transpondersignaal. Daarnaast adviseert de Commissie het bevoegd gezag toe te zien op eenduidige calamiteitenplannen die zijn afgestemd met het Kustwachtcentrum.

Advies IVW ⁷

De volgende normering en richtlijnen zijn van toepassing op helikopteroperaties op de Noordzee in relatie tot windturbineparken:

- JAR OPS 3 Subpart E⁸
- ICAO Annex 14 part II heliports⁹
- Mijnbouwbesluit en Mijnbouwregeling

⁷ Inspectie Verkeer en Waterstaat, Toezichteenheid Luchtruim en Luchtvaart

⁸ Europese regelgeving en van kracht op vluchtuitvoering door in Nederland gevestigde organisaties

⁹ Bijlage bij het verdrag van Chicago van 1944 waarbij Nederland verdragspartij is. Deze regelgeving richt zich onder andere op het inrichten van helikopterlandingsplaatsen.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

- CAP 764 en AIP Netherlands ¹⁰

Door in tegenstelling tot de inhoud van dergelijke documenten windturbineparken te realiseren wordt bewust een vermindering van het veiligheidsniveau geaccepteerd. Uit de betreffende regelgeving kan worden afgeleid dat er voldoende separatie (5 NM) tussen een helikopterdek en windturbines moet zijn om onder alle omstandigheden een veilige vluchtuitvoering te garanderen.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Naar het oordeel van IVW geeft het MER geen goed beeld van de effecten van het windturbinepark Rijnveld Oost op de helikopteroperaties op de Noordzee. De betreffende aanvraag en de MER bevat geen informatie inzake de separatie (5 NM) tussen een helikopterdek en windturbines om onder alle omstandigheden een veilige vluchtuitvoering te garanderen. Daarnaast voorziet de betreffende aanvraag en de MER in onjuiste informatie met betrekking tot HMR's. Daarom komt de Inspectie tot de conclusie dat, rekening houdend met de bovengenoemde normering en op basis van de ingediende documentatie van de aanvraag en de MER, een Wbr-vergunning niet verleend kan worden.

In het advies IVW is ook het standpunt van Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) met betrekking tot windturbineparken op de Noordzee opgenomen. LVNL geeft aan dat de geplande windturbines op de Noordzee met een hoogte van 90 tot 150 m serieuze obstakels voor de signaalverbindingen tussen platforms en helikopters kunnen vormen. Er is een reële kans dat dit ten koste gaat van de radio-communicatie- en surveillance dekking. Door verstoringen van radio- en transpondersignalen kan een situatie ontstaan die minder veilig is dan de huidige situatie. LVNL zal de gevolgen van de geplande windturbineparken op het radiocommunicatie- en radarsignaal moeten beoordelen.

3.2.4 Overwegingen en conclusie bevoegd gezag

Als uitgangspunt voor de beoordeling van de effecten op de luchtvaartveiligheid en de veiligheid op de platforms geldt dat deze niet mag worden aangetast, in aansluiting op het voorzorgsprincipe uit het IBN. Aangezien de vliegveiligheid in alle gevallen gewaarborgd dient te zijn, kunnen obstakels in de nabijheid van een platform met helikopterdek ertoe leiden dat dit onder bepaalde omstandigheden niet aan en/of af te vliegen is. In het IBN wordt ook gesteld dat meervoudig ruimtegebruik nagestreefd moet worden waar mogelijk onder voorwaarde dat de andere gebruiker daar geen schade of hinder van ondervindt.

Om het doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee te bepalen heeft het bevoegd gezag na kennisname van de in de paragrafen 3.2.2 en 3.2.3 aangedragen inzichten uit het MER, de inspraak en het advies van de IVW een nadere analyse gemaakt van het effect van het windturbinepark Rijnveld Oost op helikopteroperaties van en naar de omliggende platforms.

Overwegingen omtrent helikopteroperaties van en naar mijnbouwplatforms

Vanaf 07:00¹¹ vinden uitgaande vluchten van Den Helder naar de mijnbouwinstallaties plaats en vervolgens worden tussen de diverse platforms overdag shuttlevluchten uitgevoerd. Deze shuttlevluchten maken een substantieel deel uit van het passagiersvervoer op de Noordzee. Returnvluchten worden voor

¹⁰ CAP 764 en AIP Netherlands zijn richtlijnen waarin veiligheidscriteria worden beschreven.

¹¹ Alle tijden zijn Lokale Tijd (LT)

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

een belangrijk deel tot laat in de avond buiten de uniforme daglichtperiode (UDP) uitgevoerd waarbij de laatste landing uiterlijk 22:00 op Den Helder is (weekend 20:00). Gemiddeld over de week worden de platforms tussen 7:30 en 20:30 bezocht.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Voor de helikopterdekken van de platforms zijn aan- en afvliegprocedures in gebruik. Deze procedures kunnen plaatsvinden bij goed zicht condities onder Visual Flight Rules (VFR) waarbij visueel wordt genavigeerd en bij slecht zicht condities onder Instrument Flight Rules (IFR) waarbij op instrumenten wordt genavigeerd.

Bij goed zicht binnen UDP (daglicht) wordt onder VFR gevlogen en worden helikopteroperaties van en naar de platforms niet belemmerd omdat visueel gesepareerd kan worden van obstakels zoals windturbineparken.

Buiten UDP (duister) en bij slecht zicht binnen UDP wordt onder IFR gevlogen en kan een windturbinepark afhankelijk van de windrichting, afstand en oriëntatie een belemmering vormen voor helikopteroperaties van en naar platforms.

Een IFR nadering verloopt als volgt (zie figuur 7):

1. Op 5 NM wordt de nadering ('Final Approach') ingezet vanaf 1500 ft hoogte¹².
2. Op 1,5 NM wordt de koers met 10° naar links of rechts gewijzigd om een aanvaring met het platform te voorkomen.
3. Indien het platform op 0,75 NM zichtbaar is wordt de landing ingezet.
4. Indien het platform op 0,75 NM nog niet zichtbaar is wordt een 'Missed Approach' ingezet door nog eens 30° tot 45° in dezelfde richting koers te wijzigingen en uit te klimmen.

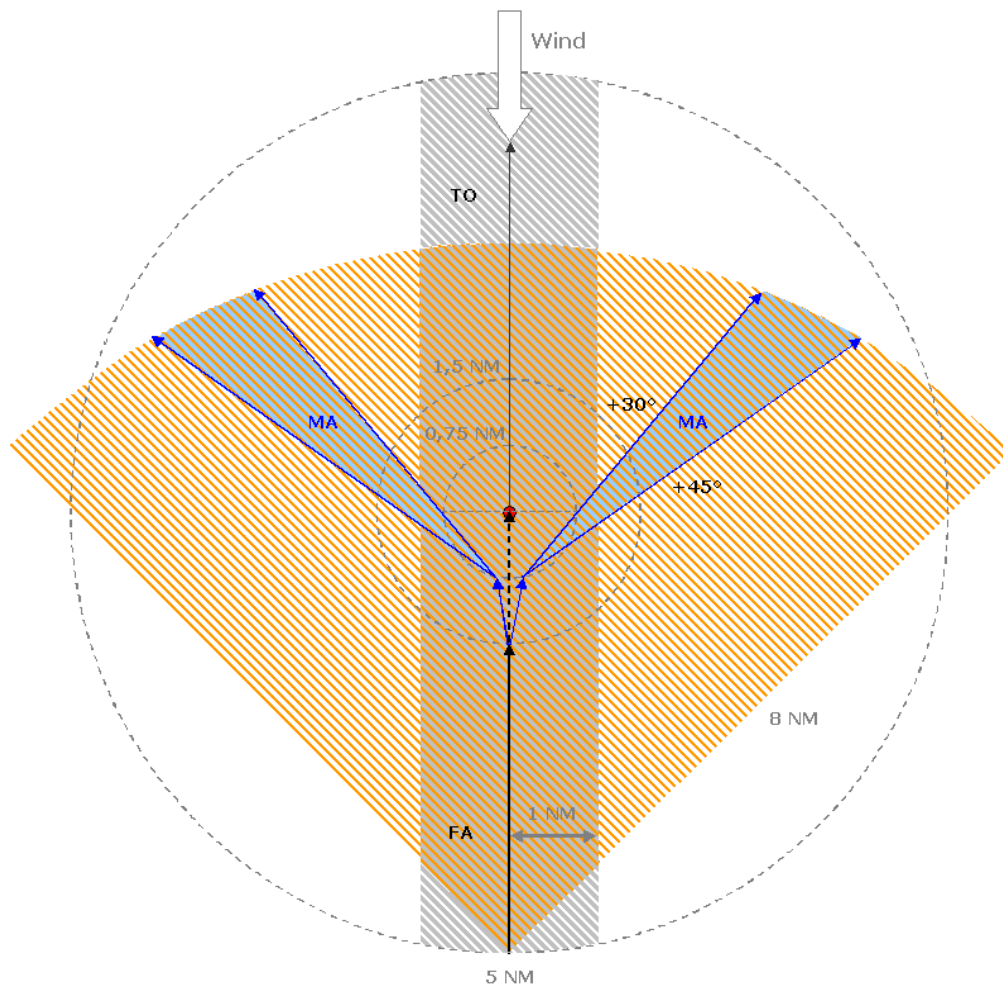
Voor het veilig uitvoeren van IFR operaties dienen de volgende gebieden, vastgelegd in de JAR-OPS 3 Subpart E¹³, obstakelvrij te zijn (zie figuur 7):

- Final Approach (FA) gebied: vanaf 5 NM tot het platform met minimaal 1 NM aan weerszijden van de aanvliegeroute;
- Missed Approach (MA) gebied: op 5 NM vanaf het platform wordt op de boordradar gekeken of er een obstakelvrije sector van 45° links *of* rechts van de aanvliegeroute tot 3 NM voorbij het platform beschikbaar is om een MA te kunnen uitvoeren;
- Take off (TO) gebied: tot 5 NM voorbij het platform met minimaal 1 NM aan weerszijden van de afvliegroute.

¹² In het geval van een nadering via een HMR. Bij shuttlevluchten vanaf een lagere hoogte.

¹³ (IEM to) Appendix to JAR-OPS 3.430 sub-paragraph (i): Airborne Radar Approach for overwater operations.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Figuur 7: obstakelvrije gebieden; FA gebied aan weerszijden van de aanvliegeroute (grijs), MA gebied links of rechts van de aanvliegeroute (oranje) om een MA uit te kunnen voeren (blauw) en TO gebied aan weerszijden van de afvliegeroute (grijs).

In principe worden platforms tegen de wind in aan- en afgevlagen. Een windturbinepark dat zich binnen 5 NM van een platform bevindt, beperkt de mogelijkheid om veilig helikopteroperaties onder IFR uit te voeren voor alle windrichtingen. Naast de FA, MA en TO gebieden voorziet 5 NM bij uitval van 1 motor tijdens take off ('N-1' noodprocedure) onder IFR in de mogelijkheid veilig uit te kunnen klimmen tot 1500 ft.

Het effect van het windturbinepark op de helikopteroperaties van en naar platforms wordt aan de hand van historische weergegevens als volgt bepaald;

1. Uit gegevens over zicht en de hoogte van de wolkenbasis volgt hoe vaak IFR condities¹⁴ voorkomen tussen 7:30 en 20:30 en binnen UDP¹⁵.

¹⁴ Zicht minder dan 4000 meter en/of wolkenbasis beneden 600 ft

¹⁵ Buiten UDP wordt ook onder IFR gevlogen, onafhankelijk van het zicht. Aangezien dit maar een klein deel van de totale tijd is wordt dit verder buiten beschouwing gelaten.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

2. Uit de obstakelvrije gebieden (zie figuur 7) en de ligging van het windturbinepark ten opzichte van de platforms volgt bij welke windrichtingen onder IFR condities de platforms niet aan en af te vliegen wordt door het park.
3. Uit gegevens over windrichtingen volgt hoe vaak de onder punt 2 bepaalde ongunstige windrichtingen voorkomen tussen 7:30 en 20:30.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Door combinatie van punt 1 en 3 zou in kwantitatieve mate (percentage van de tijd) de beperking van helikopteroperaties door het windturbinepark kunnen worden bepaald. Daartoe moeten echter een aantal aannames worden gedaan:

- de (aaneengesloten) duur dat er IFR condities voorkomen;
- of gelijktijdig daarmee een ongunstige windrichting voorkomt;
- hoe het voorkomen van IFR condities *en* ongunstige windrichtingen zich verhoudt tot de logistieke praktijk van de platform- en helikopteroperators.

Gezien deze aannames zal dit leiden tot een theoretisch getal met slechts een beperkte praktijkwaarde voor de operators. Om deze reden wordt in de overwegingen over het (gedurende een aaneengesloten periode) voorkomen van IFR condities en gelijktijdig ongunstige windrichtingen een kwantitatieve conclusie getrokken. Het effect van het windturbinepark op helikopteroperaties van en naar mijnbouwplatforms wordt in kwalitatieve mate bepaald.

De beperking voor reguliere helikopteroperaties hoeft overigens niet zonder meer een probleem te zijn. Dit is afhankelijk van de status van het platform, de verwachte productieduur en de frequentie waarmee het platform per helikopter wordt bezocht. Daarom heeft het bevoegd gezag informatie ingewonnen over de betreffende platforms bij de platformoperators.

Overwegingen en conclusie omtrent platform P15-F

Gemiddeld over een jaar heersen er 8% van de tijd IFR condities. Tabel 1 toont de spreiding van IFR condities over het jaar. Hieruit blijkt dat in de maanden juni en oktober t/m maart IFR condities het meest voorkwamen.

Tabel 1: IFR condities (tussen 7:30 en 20:30 en binnen UDP), vliegbasis Valkenburg (Katwijk), maart 2006-februari 2008 [Bron: Airtricity / Weeronline].

	% IFR
Januari	8,6
Februari	15,5
Maart	7,3
April	3,6
Mei	5,2
Juni	10,6
Juli	2,8
Augustus	2,5
September	3,9
Oktober	10,7
November	7,9
December	16,1
Jaar	7,9

Het park ligt ten oosten op 4 NM van P15-F (zie figuur 6). Dit heeft tot gevolg dat P15-F onder IFR niet aan te vliegen zal zijn voor de windrichtingen WZW tot WNW en niet af te vliegen voor de windrichtingen ONO tot OZO. Gemiddeld over een

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

jaar kwamen deze ongunstige windrichtingen 44% van de tijd voor. Tabel 2 toont de spreiding over het jaar. Hieruit blijkt dat de spreiding gering is.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Tabel 2 ongunstige windrichtingen platform P15-F (uren tussen 7:30 en 20:30), vliegbasis Valkenburg (Katwijk), maart 2006-februari 2008 [Bron: Airtricity / Weeronline].

	FA	TO	
	WZW-WNW	ONO-OZO	Totaal
Januari	144	26	170
Februari	78	60	138
Maart	127	52	179
April	134	67	201
Mei	96	100	196
Juni	147	25	172
Juli	193	52	245
Augustus	146	22	168
September	89	38	127
Oktober	54	94	148
November	109	12	121
December	69	75	144
Jaar (uren)	1386	623	2009
Jaar (%)	30,3	13,6	44

Op basis van de gebruikte weergegevens wordt het waarschijnlijk geacht dat door het gelijktijdig optreden van zowel IFR condities als een ongunstige windrichting het aan- en afvliegen van het platform P15-F onder IFR worden beperkt. Ook zal het uitvoeren van de 'N-1' noodprocedure onder IFR belemmerd worden.

Aangezien IFR condities het meest voorkomen in de wintermaanden zullen helikopteroperaties dan het meest beperkt worden.

Het platform 15-F is een onbemand satelliet platform waarvan de operator verwacht dat het binnen een beperkt aantal jaren uitgeproduceerd zal zijn. Op het platform wordt ca. eens in de 3 weken gevlogen.

Alles in overweging nemende (de beperking van helikopteroperaties, de status van het platform, de verwachte productieduur en de frequentie waarmee het platform per helikopter wordt bezocht) komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat de beperking van helikopteroperaties op het platform geen onaanvaardbare gevolgen hoeft te hebben voor de operaties op het platform P15-F.

Overwegingen en conclusie omtrent platform P15-ACD

Gemiddeld over een jaar heersen er 8% van de tijd IFR condities. Tabel 1 toont de spreiding van IFR condities over het jaar. Hieruit blijkt dat in de maanden juni en oktober t/m maart IFR condities het meest voorkwamen.

Het park ligt op slechts 0,4 NM van het platform P15-ACD waarbij het park bijna de gehele sector van NW tot ZO blokkeert (zie figuur 6). Dit heeft tot gevolg dat P15-ACD onder IFR niet aan en af te vliegen zal zijn, voor alle windrichtingen en gedurende het gehele jaar. Het platform tegen de wind in aanvliegen vanuit het zuidwesten is mogelijk (FA gebied), maar er is vervolgens geen TO gebied beschikbaar om bij dezelfde windrichting het platform af te vliegen en vice versa. Bovendien is er geen obstakelvrije ruimte voor de Missed Approach (MA gebied) beschikbaar. Ook zal het uitvoeren van de 'N-1' noodprocedure onder IFR belemmerd worden. Aangezien IFR condities het meest voorkomen in de wintermaanden zullen helikopteroperaties dan het meest beperkt worden.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Het platform P15-ACD is een bemand, centraal gelegen platform en zal naar verwachting van de operator nog lang blijven staan. Op het platform wordt zeer frequent (dagelijks) gevlogen. Het platform vervult bovendien een regiofunctie voor de omliggende velden.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Alles in overweging nemende (de beperking van helikopteroperaties, de status van het platform, de verwachte productieduur en de frequentie waarmee het platform per helikopter wordt bezocht) komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat de beperking van helikopteroperaties op het platform onaanvaardbare gevolgen zal hebben voor de operaties op het platform P15-ACD en de omliggende platforms.

Overwegingen en conclusie omtrent HMR KZ60

Het park ligt onder de HMR KZ60. Over de HMR KZ60 vinden vluchten plaats tussen Den Helder Airport en platform P15-ACD. Omdat het park binnen 5 NM van het platform ligt bevinden helikopters op de HMR KZ60 zich in de begin- dan wel eindfase van hun vlucht en vliegen dus niet meer op de minimale kruishoogte van 1500 ft. De ligging van het park recht onder de HMR KZ60 heeft tot gevolg dat niet meer aan de vereiste 1000 ft verticale separatie wordt voldaan hetgeen grote gevolgen zou hebben voor de veiligheid van het helikopterverkeer. Het park vormt hiermee een dusdanig grote belemmering dat de HMR zou moeten worden verlegd. Met een vereiste obstakelvrije gebied van 1 NM aan weerszijden van de FA zou de HMR significant omgelegd moeten worden en bovendien kan het platform over deze route dan niet meer tegen de overheersende windrichting in worden aangevlogen.

Overwegingen omtrent cumulatieve effecten

Ten tijde van het opstellen van dit besluit zijn nabij Rijnveld Oost de windturbineparken West Rijn, Breeveertien II (initiatiefnemer Airtricity) en Beaufort (initiatiefnemer WEOM) in ontwerp vergund. Daarnaast loopt de aanvraag van het windturbinepark Rijnveld Noord eveneens van E-Connection volledig parallel met de aanvraag Rijnveld Oost.

In de ontwerpvergunning voor West Rijn en Beaufort is een 5 NM obstakelvrije ruimte rondom P15-ACD voorgeschreven waardoor deze parken geen beperking vormen voor de bereikbaarheid van het platform P15-ACD. Daarmee is Rijnveld Noord het enige andere park dat binnen 5 NM van platform P15-ACD ligt. Daar dit park niet zal worden vergund zal er ook geen cumulatie optreden. Het andere park binnen 5 NM van platform P15-F is West Rijn. Als opschortende voorwaarde is in de ontwerpvergunning voor het windturbinepark West Rijn (initiatiefnemer Airtricity) opgenomen dat zolang het platform P15-F bestaat 1 NM rondom het platform vrijgehouden moet worden zodat dit (beperkt) bereikbaar wordt onder IFR¹⁶. Rijnveld Oost ligt daarbij in de gebied die vrij was voor aan- en afvliegen vanaf P15-F en verminderd daarmee weer de bereikbaarheid van het platform onder IFR.

Overwegingen en conclusie bij SAR operaties

Het bevoegd gezag acht de effecten van het windturbinepark op SAR operaties per helikopter minimaal. Voor 'search and rescue' (SAR)-vluchten gelden andere limieten, waardoor deze kunnen plaatsvinden onder omstandigheden waaronder reguliere vluchten niet meer zijn toegestaan. Dit is een wezenlijk andere vliegpraktijk dan het – visueel of op instrumenten – regulier aan- en afvliegen van

¹⁶ Zie voor een verdere motivatie het ontwerpbesluit West Rijn.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

heliplatforms op zee. De redding van drenkelingen met een SAR-helikopter binnen het windturbinepark blijft mogelijk, aangezien de windturbines binnen enkele minuten stil gezet kunnen worden.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Conclusie van bevoegd gezag omtrent luchtvaartveiligheid

De Wbr spreekt van een doelmatig en veilig gebruik van bij het rijk in beheer zijnde waterstaatswerken.

Alles in overweging nemende (de beperking van helikopteroperaties, de status van het platform, de verwachte productieduur en de frequentie waarmee het platform per helikopter wordt bezocht) komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat de beperking van helikopteroperaties op het platform P15-F geen onaanvaardbare gevolgen hoeft te hebben voor de operaties op het platform P15-F.

Alles in overweging nemende (de beperking van helikopteroperaties, de status van het platform, de verwachte productieduur en de frequentie waarmee het platform per helikopter wordt bezocht) komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat de beperking van helikopteroperaties op het platform P15-ACD onaanvaardbare gevolgen zal hebben voor de operaties op het platform P15-ACD.

Het bevoegd gezag acht het noodzakelijk dat voor een doelmatig en veilig gebruik van de Noordzee het mogelijk moet blijven om helikopteroperaties van en naar het platform P15-ACD veilig uit te kunnen voeren. Om dit te kunnen garanderen acht het bevoegd gezag een obstakelvrije zone van 5 NM rondom dit platform noodzakelijk zodat zowel de shuttlevluchten van en naar omliggende platforms als de vluchten over de HMR KZ60 van en naar Den Helder Airport niet gehinderd zullen worden. Door het hanteren van de 5 NM obstakelvrije zone rondom P15-ACD wordt de aanleg van het windturbinepark Rijnveld Oost in zijn geheel onmogelijk. Hierdoor zullen de helikopteroperaties van en naar platform P15-F ook niet worden gehinderd en wordt ook in de mogelijkheid tot het uitvoeren van de 'N-1' noodprocedure voorzien.

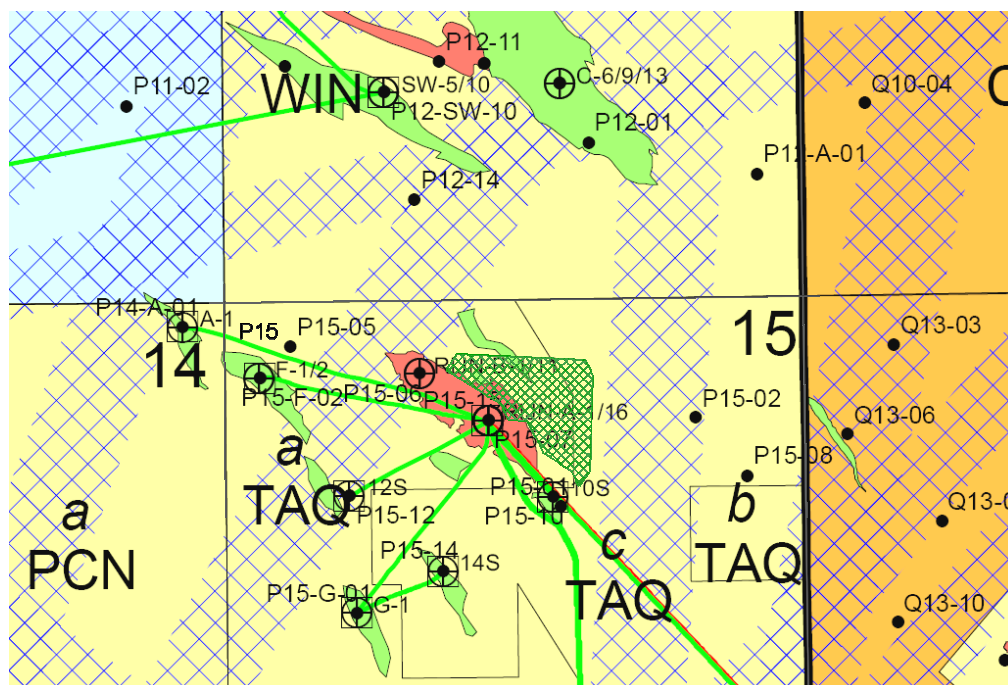
Op grond van het MER en de inspraak daarop, het advies van de Commissie, het advies van IVW en de door het bevoegd gezag uitgevoerde analyse komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat het aspect luchtvaartveiligheid leidt tot weigering van de vergunning voor het windturbinepark Rijnveld Oost.

3.3 Effecten op mijnbouw

3.3.1 Ligging Rijnveld Oost

Het windturbinepark is gesitueerd in blok (indeling volgens Mijnbouwwet) P15. Vergunninghouder/uitvoerder in dit blok is TAQA: winningsvergunningen P15a, P15b (tot 2024) en P15c (tot 2032).

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Datum
26 juni 2009
Numer
WSV/160

Figuur 8: Situering van windturbinepark Rijnveld Oost t.o.v. platforms en boorgaten, prospects (groen: gas, rood: olie) en mijnbouwvergunningen (geel: winningvergunning, oranje: opsporingsvergunning) [Bron: GIS bestanden RWS en kaart 'Oil and gas in the Netherlands' januari 2009, TNO, www.nlog.nl]

3.3.2 Het MER

In het MER wordt aangegeven dat de gasproductie van 2005 ten opzichte van 2004 met 16% is afgenomen; de aardoliewinning op het Continentaal plat nam met 40% af. Gezien het voorgaande wordt in de toekomst geen uitbreiding van offshore olie- en gaswinning verwacht. Wel zullen naar verwachting meer kleine velden ontwikkeld worden en zal de exploitatie van grote velden afnemen.

Inspraak op het MER

Van de genoemde vergunninghouder is de volgende inspraak¹⁷ ontvangen: Wintershall voor het P12 SW platform en TAQA Energy BV voor het P15-ACD platform hebben veel ontwikkelingen gepland die door de komst van het windturbinepark ernstig bemoeilijkt worden. Indien deze ontwikkelingen geen doorgang vinden zal de levensduur van het P15-ACD complex verkort worden en betekent dit voor belanghebbenden een grote economische schade en komt gebruik van de faciliteiten voor CO2 opslag in gevaar.

3.3.3 Overwegingen en conclusie van het bevoegd gezag

In het gebied Rijnveld Oost zijn momenteel activiteiten van de olie- en gasindustrie gaande welke de komende jaren nog zullen voortduren. De effecten die het windturbinepark heeft op deze bestaande activiteiten en de conclusies die het bevoegd gezag daarover trekt zijn opgenomen in de paragrafen van dit besluit

¹⁷ Punten uit de inspraak m.b.t. helikopteroperaties zijn in paragraaf 3.2.3 weergegeven.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

over luchtvaartveiligheid. Bij de belangenafweging op dit punt hanteert het bevoegd gezag de uitgangspunten van 'voorzorg' en 'meervoudig ruimtegebruik' (IBN 2015).

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Op moment van schrijven van dit besluit kunnen de genoemde vergunninghouders onvoldoende concreet (tijd, plaats en omvang) aangeven wat de activiteiten zijn die zij mogelijk willen uitvoeren in het gebied 'Rijnveld Oost' en wanneer aangezien dit sterk afhankelijk is van de olieprijs. Daarnaast kan de aanvrager op dit moment nog niet met zekerheid aangeven wanneer de bouw van het park zal starten. Beide onzekerheden maken concrete invulling van 'meervoudig ruimtegebruik' dan wel 'voorzorg' op dit moment onmogelijk.

Bij mogelijke toekomstige conflicterende belangen tussen de vergunninghouders zal op basis van de Mijnbouwwetgeving en overige relevante wet- en regelgeving worden gehandeld. Indien een voor beide partijen acceptabele oplossing niet realiseerbaar blijkt en een of meer partijen door de bouw van windturbines concreet nadeel ondervinden bestaat de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen op grond van de Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999.

Alles in overweging nemende komt het bevoegd gezag tot de conclusie dat het belang van de mijnbouw zich voorshands niet verzet tegen de vergunningverlening ten behoeve van wind. Hierbij geldt dat de vergunninghouder rekening dient te houden met mijnbouwbesluiten in het inrichtingsplan van het windturbinepark.

3.4 Effecten op ecologie

3.4.1 Ligging Rijnveld Oost

De locatie van het windturbinepark onderscheidt zich ecologisch gezien niet van de nabije omgeving. De planlocatie wordt in de huidige situatie benut door tal van organismen die beïnvloed kunnen worden door aanleg, exploitatie en ontmanteling van het windturbinepark.

Er zijn geen Natura 2000 gebieden in de directe nabijheid van het windmolenpark. Echter ecologische relaties met Natura 2000 gebieden kunnen zich ook op zeer grote afstand manifesteren zodat bij de beoordeling van de effecten met deze relaties nadrukkelijk rekening gehouden moet worden.

3.4.2 Het MER

Uit het MER, behorende bij de vergunningaanvraag, is het volgende af te leiden:

Vogels

Verstoring van habitat en barrièrewerking in vliegroutes zijn waarschijnlijk verwaarloosbaar klein voor de meeste trekvogels alsmede voor kustvogels die op zee foerageren. Volgens het MER zal dit effect naar verwachting niet significant zijn.

De inschatting van het MER is dat de aanvaringsgetallen van zowel het geplande windturbinepark Rijnveld Noord geen significant effect heeft op de populaties van de aanwezige vogelsoorten.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Onderwaterleven

Volgens het MER lijken vissen door de aanleg van windturbineparken weinig hinder te ondervinden. Zeezoogdieren zullen vooral tijdens de aanleg hinder ondervinden van geluid als gevolg van heiwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van fundaties. In het MER wordt de verwachting uitgesproken dat deze effecten niet significant zullen zijn. Dit is echter voor zeezoogdieren niet uit te sluiten vanwege kennis leemtes en cumulatie met andere activiteiten.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Toetsing aan wet- en regelgeving

Tijdens de aanleg van het Windturbinepark Rijnveld Oost en de kabels naar de kust, het gebruik en de verwijdering, worden geen effecten verwacht op soorten of habitats, die in het kader van de soorten- en/of gebiedsbescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijn (inclusief buitenlandse Natura-2000 gebieden) kenmerkend zijn voor de Speciale Beschermingszones op of rond het Nederlandse deel van de Noordzee. Er wordt in het MER geconcludeerd dat er geen sprake is van aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de Speciale Beschermingszones.

Cumulatie andere windturbineparken

Het aspect cumulatieve effecten lijkt voor de totaal 1000 MW die conform de Richtlijnen als uitgangspunt voor de ontwikkeling op middellange termijn is gehanteerd, op grond van huidige kennis, volgens het MER niet tot significante effecten te leiden. Voor zeezoogdieren wordt aangegeven dat significante effecten niet helemaal kunnen worden uitgesloten wegens gebrek aan kennis over de effecten van geluid. Uit de effectbeschrijving blijkt dat er slechts beperkte effecten optreden voor de overige gebruiksfuncties. Deze worden als niet significant beschouwd.

Leemtes in kennis

Met betrekking tot vogels ontbreekt kennis van verspreiding van vogels op zee, aanvaringskansen en vermijdingsgedrag. De belangrijkste leemten in kennis met betrekking tot onderwaterleven zijn gerelateerd aan onderwatergeluid.

Inspraak op het MER

Binnen de voor inspraak opengestelde termijn zijn er geen reacties binnengekomen die betrekking hebben op de behandeling van de effecten op de ecologie in het MER.

Aanvulling op het MER

In aanvulling op het MER van windturbinepark Rijnveld Oost, heeft E-Connection de volgende aanvullende informatie ingediend:

Bruinvissen

In de aanvulling wordt een verspreidingsdichtheid aangehouden van 0,4 tot 1,9 bruinvissen per km². Dit betekent dat 1,10% van het NCP tijdens de aanleg van Rijnveld Oost als verstoord gebied voor de Bruinvis kan worden aangeduid. Hierdoor zullen tussen de 2,5% en 12,0% van de Bruinvis populatie op het NCP worden verstoord. Hierbij dient opgemerkt te worden dat niet zeker is dat telkens hetzelfde deel van de betreffende populatie in dit gebied aanwezig is, wat inhoudt dat mogelijk een groter deel van de populatie wordt verstoord.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Gewone en Grijze zeehond

Het habitatverlies voor de zeehonden als gevolg van de aanleg van Rijnveld Oost bedraagt 37% van het NCP. Dit komt neer op ca. 37% van de totale populatie zeehonden op het NCP van beide soorten, dat verstoord wordt door de aanleg van Rijnveld Oost. Voor de gehele Noordzee is dit ca. 3,7% van de totale populatie voor beide soorten. Ook hierbij geldt dat niet zeker is dat telkens hetzelfde deel van de betreffende populatie in dit gebied aanwezig is, wat inhoudt dat mogelijk een groter deel van de populatie wordt verstoord. Tevens dient hierbij vermeldt te worden dat het grootste deel van de Nederlandse zeehondenpopulatie zich in de Waddenzee bevindt en hier geen verstoring zal ondervinden, aangezien de Waddenzee op meer dan 80 km. afstand van de plangebieden ligt.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

De verschillende inrichtingsvarianten hebben elk een ander aantal windturbines, waarvan de compacte varianten het grootste aantal. De gevolgen voor zeezoogdieren lopen naar verwachting op met het aantal turbines. De basisvariant 4,5 MW heeft voor Rijnveld Oost de minste negatieve effecten.

Vislarven

Nieuw onderzoek heeft uitgewezen dat vislarven binnen een straal van 1000 meter rond een windpark in aanbouw, niet overleven. Het aandeel vislarven dat de Natura 2000 gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee bereikt, kan daardoor met 3% tot 10% afnemen. Ook dient hierbij de doorwerking op vogels en zeezoogdieren in ogenschouw genomen te worden. De gevolgen van heien op vislarven kunnen beperkt worden door voor de werkzaamheden een periode te kiezen waarin deze minder kwetsbaar zijn.

Trekvisen

Er zijn geen eenduidige conclusies te trekken over het frequentiebereik waarbinnen visen geluid kunnen waarnemen. Verder onderzoek hiernaar, voor de in het plangebied voorkomende visen, is noodzakelijk. Tevens dient er meer onderzoek naar de geluidsproductie van windturbines en het gedrag van visen daarop plaats te vinden. Effecten op visen als gevolg van (de aanleg van) het windpark zijn niet uit te sluiten. Een nadere analyse naar significantie vindt plaats in de passende beoordeling.

Kolonievogels

Voor de Kleine zwaan is de verwachting dat, gezien het lage aantal aanvaringsslachtoffers (maximaal 0,7 per jaar), geen significante effecten optreden op de verschillende populaties die in de Natura 2000 gebieden overwinteren.

Voor de Jan-van-gent vallen de aantallen aanvaringsslachtoffers voor alle alternatieven onder de 1% van de natuurlijke sterfte van de populatie. Bij de effectbeoordeling van de cumulatieve scenario's komen de effecten op de Jan-van-gent, zowel in het gebundelde als het versnipperde scenario, boven de 1%. Significante effecten op de Jan-van-gent zijn derhalve niet uit te sluiten en dit zal verder worden onderzocht in de locatiespecifieke passende beoordeling.

Voor de Kleine mantelmeeuw kunnen significante gevolgen voor de populaties in de Nederlandse Natura 2000 gebieden niet worden uitgesloten. In dit kader wordt een passende beoordeling uitgevoerd.

De effecten op trekvogels zijn zeer klein te noemen, aangezien minder dan 0,1 procent van de biogeografische populatie in de cumulatieve scenario's in aanvaring komt met een turbine van windturbinepark Rijnveld Oost.

3.4.3 Passende Beoordeling

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Handreiking Passende Beoordeling

Aan het instituut Deltares is opdracht gegeven te onderzoeken of er inderdaad sprake kan zijn van significante gevolgen voor Natura 2000 gebieden, wat de kennisleemtes zijn, en zonodig aan te geven met welke gegevens en methodes de eventuele effecten verder beschreven en beoordeeld zullen moeten worden. Het onderzoeksrapport van Deltares heeft de titel Handreiking Passende Beoordeling gekregen (rapport nr. Z4513, juni 2008).

Het rapport bevat de volgende resultaten:

Vogels

- Er is een groot aantal vogelsoorten dat in beschouwing genomen zou moeten worden, omdat niet uitgesloten kan worden dat ze voor zullen komen op de locaties van de windturbineparken en dat dus Natura 2000 populaties effect kunnen ondervinden.
- Het rapport beschrijft een algemene methodiek hoe de effecten op populaties van Natura 2000 gebieden bepaald kunnen worden.

Zeezoogdieren

- De uitwisseling tussen de populaties van de Waddenzee en de Voordelta, de zeehondenpopulatie van de Oostelijke Waddenzee tijdens het zogen en de migratie van de Grijze zeehond van en naar Groot-Brittannië kan met name door het heien verstoord worden. Ook de Bruinvispopulatie van de Noordzee zou door de heiwerkzaamheden verstoord kunnen worden.
- In het rapport wordt geconcludeerd dat op basis van redelijkerwijs te maken aannames een risico-inschatting gemaakt kan worden.

Vissen

- Voor vissoorten die beschermd worden door de Habitatrichtlijn en waarvoor Natura 2000 gebieden (kustwateren, of binnenwateren) zijn aangewezen wordt niet verwacht dat de windturbineparklocaties en de effecten die daar op kunnen treden van belang zijn voor de instandhouding van deze populaties. Significante effecten worden daarom niet verwacht.
- Uit de door Deltares uitgevoerde analyse blijkt dat, tengevolge van het heien tijdens de piek van het vislarventransport, de aanvoer van vislarven naar de Natura 2000 gebieden in de Nederlandse kustwateren met 3 tot 9% kan afnemen. Het doorvertalen van dit effect naar de instandhoudingsdoelen voor de soorten en habitats van deze gebieden heeft niet plaatsgevonden. De analyses hebben betrekking op de periode 1 januari tot en met 1 juli.

Conclusie handreiking Passende Beoordeling

Uit deze handreiking volgt derhalve dat het heien negatieve effecten heeft. De doorwerking van de negatieve effecten is onbekend. Gelet op het belang van de vislarven voor de voedselketens op de Noordzee en de in het kader van de Wbr te betrachten voorzorg, is het bevoegd gezag van mening dat de negatieve effecten van het heien zoveel mogelijk voorkomen dienen te worden.

Het bevoegd gezag is van mening dat in dit verband in de onderzochte periode, te weten 1 januari tot 1 juli, geen heiwerkzaamheden mogen plaatsvinden. Aan vergunningen zullen daartoe voorschriften worden verbonden.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Locatiespecifieke passende beoordeling

In de door de aanvrager ingediende Passende Beoordeling windturbinepark Rijnveld Oost zijn de hieronder volgende bevindingen opgenomen ten aanzien van de significantie van de effecten van de bouw, exploitatie en verwijdering van het windturbinepark.

Allereerst wordt geconcludeerd dat effecten ten aanzien van fytoplankton, bodemfauna, vleermuizen en vissen niet zullen leiden tot significante effecten op Natura 2000 gebieden.

Vervolgens worden voor de drie fases aanleg, exploitatie en ontmanteling, de effecten op vislarven, zeezoogdieren en vogels nader uitgewerkt.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Reductie vislarven

Voor Schol blijkt uit de modelberekeningen een maximale afname in de larvenaanvoer van 2% voor Voordelta, Noordzeekustzone en Waddenzee. Voor Tong is de afname van larvenaanvoer 0-1% voor Voordelta en Noordzeekustzone en 0% voor Waddenzee. Voor Haring is de afname van larvenaanvoer respectievelijk 4-7%, 7-12% en 4-7%.

Doorwerking juvenielen en kinderkamerfunctie

De geschiktheid van een gebied als kinderkamer hangt onder meer af van het voedselaanbod en predatiedruk in het gebied. De aanleg van het windmolenpark is op geen enkele manier van invloed op deze randvoorwaarden van de Natura 2000 gebieden.

De kinderkamerfunctie van een gebied wordt daarnaast ook afgemeten aan het feit of juveniele vissen het gebied ook daadwerkelijk als opgroeigebied gebruiken. In dit opzicht kan een reductie in larvenaanvoer van groot belang zijn.

Op basis van het belang van de Waddenzee als kinderkamer voor de verschillende soorten, is de doorwerking van de larvenreductie op de juvenielen bepaald. Voor sommige soorten wordt dit 1 op 1 doorvertaald (bijvoorbeeld schol), voor andere soorten (bijvoorbeeld haring) is deze doorvertaling 2/3 en voor andere soorten is deze doorvertaling 1/3 (bijvoorbeeld zandspiering).

Uit de doorvertaling volgt dat er geen opvallende reductie in de aanvoer van juvenielen naar de Waddenzee optreedt.

Significant negatieve effecten op de kinderkamerfunctie van de Natura 2000 gebieden in en rond de Nederlandse Noordzee kunnen worden uitgesloten

Doorwerking vislarvenreductie op vogels en zeezoogdieren

Het effect van de vislarvenreductie op de vogels en zeezoogdieren blijft in alle gevallen onder de 1% op populatieniveau, en significante effecten kunnen worden uitgesloten.

Vogels

Van de kolonievogels zijn de Jan-van-gent en de Kleine mantelmeeuw de enige soorten die windturbinepark Rijnveld Oost kunnen bereiken vanuit hun kolonies. Voor de Kleine mantelmeeuw kunnen de kolonies in Duinen en Lage Land Texel, Zwanenwater & Pettemerduinen, Krammer-Volkerak en Veerse Meer het windturbinepark bereiken, het maximale effect is 0,40% van de achtergrondsterfte. Voor de Jan-van-gent gaat het om de kolonies uit Bempton Cliffs (VK) en Helgoland (D), waarbij het maximale effect blijft steken op 0,03%. In geen van de gevallen gaat het om significante effecten.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Habitatverlies voor kolonievogels is verwaarloosbaar klein, omdat er geen effecten op populatieniveau kunnen optreden. Ook hierdoor zijn significante effecten uitgesloten.

De aanvaringssterfte van de trekvogels is in alle gevallen verwaarloosbaar klein, maximaal 0,01% van de achtergrondsterfte. Significante effecten zijn derhalve uitgesloten voor de trekvogels tussen het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Zeezoogdieren

Voor de meest gevoelige zeezoogdierensoort, de Gewone zeehond, is voor het geluidsniveau waarop tijdens heikwerkzaamheden vermijding begint 80 kilometer aangehouden. Voor Bruinvissen is 12 kilometer aangehouden. Het habitatverlies dat hierdoor tijdens het heien optreedt op NCP schaal is voor de zeehonden ca. 26%, en voor de Bruinvis ca. 0,8%. Dit heeft een beperkte doorwerking naar de Natura 2000 gebieden waarin deze dieren beschermd zijn. Voor de Bruinvis wordt ingeschat dat er geen effecten optreden op het aantal Bruinvissen in de Noordzeekustzone. Voor de effecten op de migratie van zeehonden tussen de Voordelta en de Waddenzee wordt ingeschat dat dit kan leiden tot 1 à 2 minder geboortes van jongen. Op populatieniveau voor het Deltagebied betekent deze eenmalige geboortebeperving een reductie van 0,1 à 0,3%. Beïnvloeding van het leefgebied van de zeehonden in de Voordelta is omvangrijk: ca. 81% wordt in meer of mindere mate door het geluid beïnvloed (voor Noordzeekustzone ca. 5%). De tijdsduur van beïnvloeding is beperkt. Het gaat bij het voorgestelde heischema om maximaal 8,3%¹⁸ van de totale tijd dat er geheid wordt dat het geluid ook aanwezig is in de Voordelta en Noordzeekustzone.

Omdat er ten aanzien van de Bruinvis geen concrete ecologische relatie bestaat tussen de locatie van het windturbinepark Rijnveld Oost en de Natura 2000 gebieden waar de bruinvis wordt beschermd, en de Natura 2000 gebieden zelf niet beïnvloed worden tijdens de bouwperiode is dit effect gezien de kleine omvang van het effect niet significant.

Een vermindering van 1 à 2 geboortes per jaar voor de zeehondenpopulatie van het Deltagebied, zal de omvang van de totale, autonoom snel groeiende Nederlandse populatie niet negatief beïnvloeden. Daarnaast zal het bereiken van het in het aanwijzingsbesluit Voordelta opgenomen instandhoudingsdoel voor de zeehondenpopulatie in het Deltagebied niet verhinderd worden. De omvang van de Deltapopulatie wordt namelijk vooral bepaald door de immigratie en emigratie van en naar de Waddenzee.

Ook het effect betreffende de afname van de kwaliteit van het foerageergebied wordt als niet significant beoordeeld. Zeehonden hebben de mogelijkheid om tijdelijk naar andere, niet door heigeluid beïnvloede gebieden uit te wijken.

Interne accumulatie

De voorgenomen activiteit kan op verschillende manieren effect hebben op beschermde soorten en gebieden. In dat geval dient er binnen deze Passende Beoordeling deze verschillende effecten opgeteld te worden. Het gaat in concreto hier om de effecten van de aanvaring op de Kleine mantelmeeuw en de effecten

¹⁸ Tijdens de aanleg treedt per 72 uur maximaal gedurende 6 uur (2 x 3 uur) een toename van het geluidsniveau als gevolg van heien op (dit is 8,3 % van de tijd).

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

van de vislarvenreductie op de Kleine mantelmeeuw. Voor Zwanenwater en Pettemerduinen komt de verwachte additionele sterfte door aanvaringen op 0,45%, ruim onder de effectgrens van 1%. Na accumulatie met het effect van voedselreductie, 0,3%, komt het totale maximale effect op 0,75%. Dit effect doet geen afbreuk aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied, zodat geconcludeerd wordt dat aanleg van Rijnveld Oost geen afbreuk doet aan de instandhoudingsdoelen voor Zwanenwater en Pettemerduinen. Voor andere gebieden zijn na accumulatie geen significante effecten vastgesteld.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Cumulatie

In de passende beoordeling is onderzocht of het project tezamen met andere plannen of projecten significante effecten heeft op de instandhouding van de beschermde gebieden.

Er worden geen cumulatieve effecten verwacht van toekomstige zandwinningen voor suppletie en ophoogzand, of van de aanleg van de Tweede Maasvlakte op de migratiemogelijkheden en de kwaliteit van het leefgebied van de Gewone zeehond in de Voordelta. Wel zijn er cumulatieve effecten mogelijk van de aanleg en aanwezigheid van andere windturbineparken met die van windturbinepark Rijnveld Oost, op zowel vogels (aanvaringen) als zeezoogdieren (onderwatergeluid, voedselsituatie).

Conclusie locatiespecifieke Passende Beoordeling

Geen van de effecten van de aanleg en aanwezigheid van windturbinepark Rijnveld Oost heeft significante effecten op de relevante Natura 2000 gebieden in Nederland, het Verenigd Koninkrijk of Duitsland.

*Aanvulling op de Passende Beoordeling*¹⁹

Tijdens de toetsing hebben de initiatiefnemers een aanvulling op de passende beoordelingen aangeleverd. Deze aanvulling bevat aanvullende informatie over de gevolgen voor de zeehondenpopulaties uit Natura 2000 gebieden.

De Commissie heeft specifiek gevraagd naar een onderbouwing van de gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van de gewone en de grijze zeehond in de Noordzeekustzone, Waddenzee en de Delta van de volgende twee vraagstukken:

- 1) Hoe beïnvloedt het heien de foerageermogelijkheden?
- 2) Hoe beïnvloedt het heien de dispersie van gewone en grijze zeehonden naar de Voordelta (vanuit de Waddenzee maar ook elders)?

Foerageergedrag en verspreiding

Op basis van de rapporten die gebruikt zijn voor de MER-en en PB's voor de windparken op de Noordzee en recentere inzichten op grond van onderzoek dat in het kader van het (demonstratie) windpark OWEZ is verricht, is een model gemaakt dat een betrouwbaarder beeld van de verspreiding van de gewone zeehond geeft. Uit dit model kan geconcludeerd worden dat de gradiënt van zeehondendichtheid erg steil is, met 0,1 tot meer dan 100 zeehonden per km² rondom de ligplaatsen en 0,0001 tot 0,00001 zeehond per km² op ca. 10 kilometer afstand.

¹⁹ De aanvulling is genaamd 'Nadere informatie effecten aanleg windparken op zeehonden NCP', 1 juni 2009.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Voor de grijze zeehond geldt een vergelijkbaar verhaal, met twee voornaamste verschillen:

- de grijze zeehond is minder gevoelig voor verstoring dan de gewone; de verstoringafstand en het verlies aan foerageergebied zal derhalve dan ook minder zijn;
- de foerageertochten en de daarbij afgelegde afstanden zijn beduidend groter bij de grijze zeehond dan bij de gewone zeehond.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Effecten van heien op foeragerende zeehonden

Volgens de PB's zouden voor de voorgenomen initiatieven voor de windparken in de tweede ronde 30 à 40 % van de zeehonden van de gemiddelde populatie in de Waddenzee binnen deze afstand komen. Als de avoidance afstand van 80 km aangehouden wordt en de dichtheden van het eerder genoemde OWEZ-onderzoek als uitgangspunt worden genomen, dan gaat het echter om een enkel procent van de Nederlandse zeehondenpopulatie. Gelet op het feit dat uit de OWEZ gegevens blijkt dat het om een toename van de foerageerdruk van (veel) minder dan een procent gaat, kan dan ook een significant effect op de instandhoudingsdoelstellingen voor de gewone zeehond in de Voordelta, de Noordzeekustzone en de Waddenzee redelijkerwijs worden uitgesloten, voor zover dit het punt betreft van verlies van foerageergebied.

Voor de grijze zeehond geldt dat, gezien de langere en verdere foerageertochten dan de gewone zeehond, lagere gevoeligheid voor onderwatergeluid, vanwege de specifieke levenswijze in staat is om uit te wijken naar een groter foerageergebied en er hoge interactie is tussen de Britse en Nederlandse kolonies, tijdelijke verplaatsing door onderwatergeluid geen effecten zal hebben op de populaties en significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor deze soort in de Nederlandse Natura 2000 gebieden daarom is uit te sluiten.

Verlies dispersiemogelijkheden en migratie naar de Deltawateren

Uit onderzoek blijkt dat, bij een worst-case scenario, kleine en tijdelijke beperking in de aanvoer van gewone zeehonden niet tot een duurzame aantasting leidt van de mogelijkheid tot uitbreiding van de populatie in Deltawateren. Hierbij is het van groot belang op te merken dat de instandhoudingsdoelstelling voor de Deltawateren niet bereikt kan worden door een gebrek aan voldoende rust in het gebied. Verstoring door recreatie wordt daar als hoofdoorzaak gezien van de achterblijvende aantallen geboortes en grote sterfte van de pups aldaar. Met de inwerkingtreding van het beheerplan van de Voordelta is bovendien de autonome groei van de populatie gewone zeehond mogelijk geworden. De verwachting is dat daarmee de afhankelijkheid van de migratie vanuit de Waddenzee zal verdwijnen.

Gezien het migratiegedrag van de grijze zeehond, de sterke groei van de (meta)populatie, de grote foerageerafstanden en de lagere gevoeligheid van de soort voor onderwatergeluid is het niet aannemelijk dat deze soort beperkt zal worden in zijn behoud en ontwikkeling in de Voordelta, mede vanwege de goede uitwisselingsmogelijkheden met groeiende populaties in binnen- en buitenland.

3.4.4 Adviezen

Advies Commissie m.e.r. omtrent het MER

De commissie is van oordeel dat in het MER en de aanvulling daarop de essentiële informatie om het milieubelang een volwaardige plaats bij de besluitvorming te geven aanwezig is.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Uit het MER en de aanvulling blijkt dat significante gevolgen voor Natura 2000 gebieden of soorten op voorhand niet zijn uit te sluiten. In de aanvulling is gesteld dat deze conclusie is ingegeven door belangrijke kennisleemtes. De commissie onderschrijft dit ten aanzien van de effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren, vissen en vislarven - ook in cumulatie met andere geluidsbronnen. Ze meent echter dat - ondanks deze kennisleemtes - ook op grond van de 'beste wetenschappelijke kennis ter zake', zoals verwoord in MER en aanvulling, significante negatieve gevolgen voor de instandhouding niet zijn uit te sluiten.

De commissie adviseert om de (mogelijke) gevolgen van verstoring van zeezoogdieren, trekvisen, Kleine mantelmeeuw, Jan-van-gent en Kleine zwaan expliciet te betrekken bij de 'passende beoordeling'. Daarbij wil ze er zekerheidshalve op wijzen dat ook de indirecte effecten van verminderd vislarventransport naar de Noordzeekustzone en Waddenzee (effectroute via de voedselketen) betrokken dienen te worden bij de toets aan de gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van deze twee Natura 2000 gebieden.

Advies Commissie m.e.r. omtrent de PB

De Commissie toetst begin 2009 gelijktijdig 17 afzonderlijke initiatieven voor offshore windenergie op de Noordzee. Deze toetsingen bestaan uit een MER en een passende beoordeling. Voor een aantal van deze projecten heeft de Commissie eerder al een toetsingsadvies uitgebracht over het MER. Daarom toetst zij in die gevallen nu alleen de passende beoordeling. Hierbij wordt wel relevante informatie uit het MER betrokken. Tijdens de toetsing heeft de aanvrager een aanvulling op de passende beoordelingen aangeleverd. De Commissie heeft deze aanvulling betrokken bij de toetsing.

De Commissie heeft op 22 december 2008 al een toetsingsadvies over het MER uitgebracht en toetst daarom in dit advies alleen de passende beoordeling en de aanvulling daarop en acht de conclusies in de passende beoordeling en de aanvulling navolgbaar. De Commissie concludeert dat voor de Gewone en de Grijze zeehond "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000 gebieden uit te sluiten is, mits de heiwerkzaamheden beperkt blijven tot maximaal één heiseizoen en de gevoelige periode van de Grijze zeehond gemeden wordt. Eventuele cumulatieve effecten met opeenvolgende jaren moeten door monitoring ondervangen worden.

Zeezoogdieren en vislarven

Vanwege de complexiteit van de effectvoorspelling van onderwatergeluid en belangrijke kennisleemtes sluit de Commissie niet uit dat er wel belangrijke gevolgen op Grijze en Gewone zeehonden kunnen optreden. Gezien de tijdelijkheid van het effect (éénmalig en gedurende de minst gevoelige periode van de Grijze zeehond) meent de Commissie dat deze gevolgen niet leiden tot wezenlijke "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000 gebieden door de effecten van heien.

De Commissie concludeert op basis van de beschikbare informatie dat voor de Gewone en de Grijze zeehond "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000 gebieden wel uit te sluiten is, mits de heiwerkzaamheden beperkt blijven tot maximaal één heiseizoen (waarin het onderhavige windpark en mogelijk

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

ook andere parken gebouwd kunnen worden) en in ieder geval de gevoelige periode van de Grijze zeehond gemeden wordt.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

De Commissie concludeert het volgende:

- Gewone zeehond: op basis van de huidige populatiegrootte, de instandhoudings-doelstellingen en de informatie uit de aanvulling is "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000 gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee vooralsnog uit te sluiten. De Commissie verwacht op basis van de beschikbare informatie, dat een tijdelijke vermindering (gedurende maximaal één heiseizoen) van het aantal zeehonden dat de Natura 2000 gebieden in de Voordelta bereikt, geen "aantasting van de natuurlijke kenmerken" tot gevolg heeft;
- Grijze zeehond: mogelijk treden tijdelijke effecten op op de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000 gebieden, maar die hebben geen "aantasting van de natuurlijke kenmerken" tot gevolg (uitgaande van maximaal één heiseizoen en heien buiten de periode december tot en met maart);
- Bruinvis: ondanks belangrijke onzekerheden, is wel de zekerheid verkregen dat er geen "aantasting van de natuurlijke kenmerken" in het Natura 2000 gebied Noordzeekustzone optreedt als gevolg van het heien op de Bruinvis. Het voornemen kan negatieve gevolgen hebben voor de zeer ongunstige staat van instandhouding van de Bruinvis op het Nederlands Continentaal Plat (de Bruinvis staat vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn);
- Vislarven: ondanks de onzekerheden in het model is het navolgbaar dat de passende beoordeling concludeert dat mortaliteit van vislarven niet leidt tot "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000 gebieden.

Om te voorkomen dat door cumulatie met de gevolgen van een volgend heiseizoen alsnog "aantasting van natuurlijke kenmerken" kan optreden is het belangrijk te monitoren en de resultaten hiervan te toetsen alvorens met een volgende heiperiode te starten.

Uit de beschikbare informatie blijkt verder dat met de maximale inzet van mitigerende maatregelen negatieve effecten van onderwatergeluid waarschijnlijk aanzienlijk te beperken zijn (voor al het onderwaterleven). Het gaat hierbij om:

- een combinatie van (innovatieve) technische maatregelen die de geluidsproductie tijdens het heien verminderen en
- het in gevoelige periodes uitsluiten van heiwerkzaamheden. De passende beoordeling geeft deze periode weer voor vislarven (december – juni).

De Commissie adviseert bovengenoemde mitigerende maatregelen bij de besluitvorming te betrekken.

Ten aanzien van het voorkomen van zeezoogdieren en de onzekerheden in de modellering van de verstoringafstanden adviseert de Commissie bij de besluitvorming uit te gaan van de in het toetsingsadvies genoemde hogere dichtheden en een 'worst-case'-scenario bij de modellering.

Daarnaast wil de Commissie de aandacht vestigen op een niet in het MER beschreven alternatieve funderingstechniek waarbij niet geheid hoeft te worden. Dit is de zogenaamde 'gravity base structure' fundering. Het toepassen van deze fundering geeft de zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van Natura 2000

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

gebieden niet zullen worden aangetast, omdat de effecten veroorzaakt door heien niet optreden. Dit is voor de besluitvorming ook een relevant gegeven.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Vogels

De Commissie constateert dat de effecten op vogels in de passende beoordeling goed beschreven zijn. De Commissie concludeert op basis van de informatie in de passende beoordeling dat geen "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van de Natura 2000 gebieden langs de Nederlandse kust optreden als gevolg van aanvaringen van Kleine mantelmeeuwen met het windpark.

Vanuit het wettelijk kader dient getoetst te worden aan bestaande windparken en aan reeds vergunde andere parken. In hoeverre verdere "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000 gebieden langs de Nederlandse kust kan optreden, is afhankelijk van hoeveel en welke parken vergund zullen worden. Dit vormt daarmee een belangrijk aandachtspunt bij de besluitvorming over de te vergunnen parken. De Commissie adviseert bij de besluitvorming de cumulatieve effecten met de 16 andere initiatieven voor windmolenparken en de effecten door bestaand gebruik te betrekken bij de beoordeling.

Monitoring

De Commissie adviseert om bij het monitoring- en evaluatieprogramma de vastgestelde / geschatte aanvaringsslachtoffers te toetsen aan de fluxen die gebruik maken van de Zuidelijke Noordzee in plaats van de totale Europese populaties. De Commissie adviseert om bij het onderdeel vogels expliciet aandacht te besteden aan de Kleine mantelmeeuw.

Gezien de aanwezige kennisleemtes en onzekerheden in de effectbepaling, adviseert de Commissie het onderwatergeluid en de aanwezigheid en het gedrag van zeezoogdieren nauwgezet te monitoren zowel in de jaren voorafgaand aan de bouw (T0), tijdens de bouw vanaf het moment dat begonnen wordt met heien en na afloop van de bouw. Om te voorkomen dat in cumulatie "aantasting van natuurlijke kenmerken" optreedt, is het belangrijk te monitoren en de monitoringsresultaten te toetsen.

De Commissie adviseert de kennisontwikkeling ten aanzien van de mogelijke effecten van geluidemissies als gevolg van bodemonderzoek nauwlettend te volgen en als daar aanleiding toe is mitigerende maatregelen in de vergunningvoorschriften op te nemen.

Behalve voor offshore windpark Rijnveld Oost lopen er procedures voor diverse andere offshore windparken op het Nederlandse deel van de Noordzee, ook van andere initiatiefnemers. De Commissie is van mening dat het meerwaarde heeft de monitoringprogramma's van de diverse parken op elkaar af te stemmen, of liever nog in een gezamenlijke monitoring uit te voeren.

3.4.5 Overwegingen en conclusie bevoegd gezag

Algemeen

Door aan vergunningen het voorschrift met de heibeperking van 1 januari tot 1 juli te verbinden worden negatieve effecten van het heien zoveel mogelijk voorkomen. Door het opnemen van dit voorschrift worden voedselketeneffecten door de bouw van windturbinepark Rijnveld Oost, op de van juveniele vis afhankelijke

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

vogelsoorten van Natura 2000 gebieden uitgesloten. Immers, door de vislarfsterte die optreedt op de locatie Rijnveld Oost ten gevolge van heideactiviteiten in juli zal dit pas tot een reductie in juveniele vis leiden nadat de jongen van de betreffende vogelsoorten de kolonie al hebben verlaten. Dat wil zeggen dat het broedsucces van deze vogelsoorten niet afhankelijk is van vislarfsterte die op de locatie Rijnveld Oost optreedt ten gevolge van heideactiviteiten in juli. Concreet gaat het om de soorten Kleine Mantelmeeuw, Grote Stern, Visdief, Noordse Stern in de Natura 2000 gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee, en de Natura 2000 gebieden in het Deltagebied (voor zover deze gebieden voor deze soorten zijn aangewezen). Mogelijk significante effecten op vogelsoorten van Natura 2000 gebieden, op zichzelf staand of in cumulatie, kunnen derhalve alleen optreden via aanvaringsslachtoffers.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Overwegingen omtrent cumulatie

De effecten van Rijnveld Oost die cumuleren met de effecten van de windmolenparken West Rijn, Breeveertien II en Beaufort worden in het kader van dit besluit overwogen. Hierbij is rekening gehouden met de uitkomsten van de Passende Beoordeling voor deze parken, inclusief de beperkingen die aan de vergunningen worden verbonden. De volgorde van cumulatie voor de opeenvolgende windturbineparken is bepaald aan de hand van de chronologische volgorde waarop de vergunningaanvraag volledig (MER en PB) was om in behandeling te nemen.

Reeds bestaande windmolenparken zijn bij de berekening van de cumulatieve effecten niet meegenomen. Effecten die deze bestaande windmolenparken afzonderlijk of tezamen met overige storende factoren op de te beschermen gebieden hebben, zijn in het MER, respectievelijk de passende beoordeling, benoemd als huidige situatie.

Cumulatieve effecten zijn mogelijk op zowel zeezoogdieren (onderwatergeluid, voedselsituatie) als vogels (aanvaringen) en zijn in deze gevallen additief of minder dan additief; dat wil zeggen dat het cumulatieve effect de som van de afzonderlijke effecten of minder zal zijn.

Cumulatie zeezoogdieren

Verstoringseffecten op zeezoogdieren ten gevolge van heideactiviteiten kunnen cumuleren in zowel tijd als ruimte. De precieze gevolgen van de gecumuleerde effecten zijn niet bekend. In een *worst case* benadering is er van uitgegaan dat het verloren gebied niet alleen ontoegankelijk is tijdens het daadwerkelijke heien, maar dat bruinvissen en zeehonden gedurende de gehele heiperiode geen gebruik maken van het gebied.

Bij zeehonden wordt er vanuit gegaan dat de afstand vanaf de heiplaats waarbinnen een gedragsreactie plaatsvindt maximaal 80 km kan bedragen. Ook deze verstoringafstand betreft een *worst case* aanname. Bij een cumulatief scenario waarbij meerdere parken per jaar worden gebouwd, en er niet of nauwelijks overlap in de ruimtelijke verstoring is, kan vrijwel het hele NCP verstoord worden. In het geval er binnen één kalenderjaar 2 parken worden gebouwd waarvan de verstoringcontouren niet of nauwelijks overlappen wordt ca 60% van het NCP verstoord voor zeehonden. Het voorgaande houdt in dat bij de aanleg van meerdere parken per jaar een groot deel van het NCP, gedurende de gehele heiperiode niet meer toegankelijk is voor zeehonden om te foerageren of voor andere activiteiten.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Gelet op de kennisleemtes die bestaan omtrent de verstoringseffecten door heideactiviteiten, het advies van de Commissie m.e.r. inzake de (cumulatieve) effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren en het belang van de in het kader van de Wbr te betrachten voorzorg, is het bevoegd gezag van mening dat een dergelijke grootschalige verstoring van het leef- en foerageergebied van zeehonden zoveel mogelijk voorkomen dient te worden. Hiertoe heeft het Bevoegd Gezag in de voorschriften bij de vergunningen opgenomen dat in het Nederlands deel van de Noordzee gedurende één bouwseizoen steeds één windturbinepark geheid mag worden. Hierdoor zal de genoemde 60% verstoring niet voorkomen.

Datum
26 juni 2009
Nummer
WSV/160

Vanwege het voorkomen van effecten op de migratie van zwangere vrouwtjes van de Gewone Zeehond in de periode januari – juni is het bevoegd gezag van mening dat in dit verband slechts voor één windturbinepark per kalenderjaar enkel in de periode juli-december geheid mag worden. Hiertoe heeft het bevoegd gezag voorschriften in dit besluit opgenomen. Als gevolg van de genoemde voorschriften worden grootschalige ruimtelijke verstoringen voor zeehonden binnen een kalenderjaar zoveel mogelijk beperkt.

Door het opnemen van de voorschriften in de vergunningen wordt cumulatie van effecten door het heien van windparken grotendeels voorkomen.

Er kan echter niet uitgesloten worden dat over meerdere jaren cumulatie plaatsvindt.

Wanneer meerdere jaren achter elkaar windparken gebouwd worden, kan de aanwas afkomstig van zeehonden uit andere gebieden over een langere periode verder afnemen, waardoor "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000-gebieden kan optreden.

Om het effect van heien op de aanwas door immigratie van zeehonden uit andere gebieden inzichtelijk te maken, zal in de vergunningen een uitbreiding van al bestaand zenderonderzoek worden voorgeschreven. Ook zullen resultaten worden betrokken uit de overige lopende monitoringsprogramma's naar zeehonden op het NCP.

Cumulatie vogels

Cumulatie kan optreden door de cumulatie van het aantal aanvaringsslachtoffers. Met betrekking tot aanvaringsslachtoffers kunnen alleen de effecten op de Kleine mantelmeeuw en de Jan-van-gent cumuleren. Ook gecumuleerd is het effect op de Jan-van-gent niet significant (maximaal 0,23% additionele sterfte voor Helgoland). Het cumulatieve effect op de Kleine mantelmeeuw voor wat betreft het aanvaringsrisico, met daarbij inbegrepen de uitvoeringsvoorschriften van West Rijn, Beaufort en Breeveertien II, bedraagt voor het Zwanenwater & Pettemerduinen 3,50%, voor Texel 0,81%, voor het Krammer-Volkerak 1,39% en het Veerse Meer 0,95%. Voor de andere Natura 2000 gebieden is er geen sprake van cumulatie.

In de passende beoordeling wordt voor het Zwanenwater gerekend met een populatie van 110 broedparen Kleine mantelmeeuwen, gemeten over de jaren 1999-2003. Echter, in de laatste jaren (2003-2007) zijn er gemiddeld aanzienlijk minder broedparen aanwezig, te weten 26. Een dergelijke afname is niet meer te

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

beschouwen als natuurlijke fluctuatie, maar wordt in zijn geheel toegeschreven aan de aanwezigheid van vossen²⁰.

Afgezien daarvan wordt in de passende beoordeling beargumenteerd dat de bij iedere kolonie voorkomende floaters, de vrijgekomen plekken van gestorven dieren innemen waardoor het effect van additionele sterfte geen effect heeft op populatieniveau. Bij een, volgens de passende beoordeling, zeer laag percentage van 10% floaters, kan de populatie, 5,82% additionele sterfte aan. De 5,82% additionele sterfte is in dat geval te beschouwen als een soortspecifieke uitwerking van de 1% additionele sterfte van het ORNIS-criterium²¹.

Bij een dergelijk effect wordt het herstellend vermogen van de populatie immers niet aangetast.

Het gecumuleerde effect van 3,50% additionele sterfte op het Zwanenwater & Pettemerduinen vormt daarmee geen inbreuk op het behoud van de omvang en de draagkracht van het gebied en is derhalve niet te beschouwen als een significant effect.

Uit de passende beoordeling blijkt dat de kolonie in het Krammer Volkerak zich momenteel op het instandhoudingsdoel bevindt. 1,39% additionele sterfte komt overeen met 1,93 dieren per jaar. Dat betekent dat voor de gehele levensduur van het park (20 jaar) er in het meest ongunstige geval 38,6 vogels van deze kolonie verdwijnen. In de passende beoordeling wordt beargumenteerd dat de bij iedere kolonie voorkomende floaters, de vrijgekomen plekken van gestorven dieren innemen waardoor het effect van additionele sterfte geen effect heeft op populatieniveau. Bij een, volgens de passende beoordeling, zeer laag percentage van 10% floaters gaat het bij de kolonie in het Krammer Volkerak om 162 dieren. Het instandhoudingsdoel van 810 broedparen komt gegeven dit aantal floaters rondom de kolonie dus niet in gevaar. Op grond van het voorgaande wordt geconcludeerd dat in het licht van de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000 gebied Krammer-Volkerak er geen significante effecten zullen optreden.

De passende beoordeling geeft aan dat het aantal broedparen Kleine mantelmeeuwen in de kolonie van het Veerse Meer lager (590) is dan het instandhoudingsdoel (700). Deze getallen zijn gebaseerd op de jaren 1999-2004. Uit de meest recente tellingen door Rijkswaterstaat (2007) blijkt dat er in de periode 2003-2007 gemiddeld 860 broedparen aanwezig waren en dat de kolonie in het Veerse Meer zich daarmee boven het instandhoudingsdoel bevindt. Een cumulatieve additionele sterfte van 0,95% ten gevolge van Rijnveld Oost, Beaufort, Breeveertien II en West Rijn is niet als significant effect te beschouwen en het instandhoudingsdoel komt daarom niet in gevaar.

Overwegingen omtrent nieuw aangemelde Natura 2000 gebieden

Onder de Habitatrichtlijn zijn op 22 december 2008 de Kustzee ten Noorden van Bergen, de Vlake van Raan, de Doggersbank en de Klaverbank aangemeld. Deze

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

²⁰ Uit: Bergkamp, P.Y. 2005. Landelijk soortenonderzoek broedvogels (kolonievogels). In SOVON nieuws uit de provincie Noord Holland 2005/1

²¹ Volgens dit criterium, opgesteld door het ORNIS comité, moet iedere additionele sterfte van minder dan één procent van de totale jaarlijkse sterfte aan de betrokken populatie (gemiddelde waarde) als niet significant worden beschouwd. Het Hof van Justitie gebruikt dit criterium als maatstaf om te beoordelen of sprake is van significantie (o.a. zaak C-79/03 (Commissie/Spanje)).

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

gebieden zijn aangemeld om redenen van het voorkomen van een aantal habitattypen (riffen zandbanken), zeezoogdieren (Bruinvis, zeehonden) en diadrome vissen (prikken, elft en fint). Bovenstaande gebieden staan nog niet op de communautaire lijst.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Uit de passende beoordeling blijkt dat op basis van de analyses die zijn uitgevoerd voor de andere dan bovengenoemde, voor dit gebied relevante Natura 2000 gebieden, significante effecten voor zeezoogdieren kunnen worden uitgesloten. De Doggersbank en de Klaverbank bevinden zich buiten de 80 km contour van het windpark; voor de twee andere gebieden geldt dat de effecten van onderwatergeluid door heien van tijdelijke aard zijn terwijl onderwatergeluid tijdens de exploitatiefase van zeer beperkte aard is. De aantallen van de aangewezen vissoorten in de gebieden zijn laag. Significante effecten op de populatie kunnen worden uitgesloten.

Overwegingen omtrent advies Commissie m.e.r..

Bevoegd gezag heeft kennis genomen van het advies van de Commissie met betrekking tot het MER en de Passende Beoordeling van Rijnveld Oost. Bevoegd gezag neemt het advies van de Commissie grotendeels over, maar verschilt van inzicht met betrekking tot de volgende punten:

- Het MER gaat voor de bruinvis uit van dichtheden en een verstoringsafstand die te laag zijn voor een situatie tijdens de bouw. Mede gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding van de bruinvis binnen het NCP is deze onderschatting een belangrijk aandachtspunt bij de besluitvorming.

Bevoegd gezag deelt de conclusie van de Commissie dat de landelijke staat van instandhouding voor bruinvissen zeer ongunstig is. Bij de Passende beoordeling is gebruik gemaakt van de gegevens uit SCANS II, deze gegevens daterend uit 2005, worden aangemerkt als meest representatief voor de huidige situatie. Bevoegd gezag kent de opvatting over hotspots en seizoensmigratie, maar er is onvoldoende feitelijke onderbouwing om hier andere dichtheidscijfers op te baseren.

De theoretische vermijdingsafstand waarvan in de Passende Beoordeling wordt uitgegaan wordt ondersteund door empirische waarnemingen in het veld.

Bevoegd gezag ziet dan ook geen aanleiding om van een andere verstoringsafstand en dichtheidspercentages uit te gaan.

Het deel van de Noordzee dat tijdens de bouwphase van het windpark Rijnveld Oost tot een reactie bij Bruinvissen zou kunnen leiden, vormt normaliter het leefgebied voor ongeveer 180 Bruinvissen (uitgaande van een dichtheid van 0,4 per km²). Dit betreft ongeveer 0,12% van het maximale aantal, in het Zuidelijk deel van de Noordzee voorkomende Bruinvissen en 0,04 tot 0,06 % van het aantal in de hele Noordzee. Dit is op populatieniveau een dermate klein effect dat effecten op het aantal, op het NCP voorkomende Bruinvissen kunnen worden uitgesloten.

- De Commissie stelt dat de toetsing aan de bestaande parken Prinses Amalia en OWEZ een belangrijk aandachtspunt vormt voor de besluitvorming. De Commissie adviseert bij de besluitvorming de effecten door bestaand gebruik te betrekken bij de beoordeling.

In het MER is bij de cumulatie rekening gehouden met de realisatie van andere windturbineparken met een gezamenlijk vermogen van tenminste 1000 MW, inclusief de reeds vergunde windturbineparken Prinses Amalia en OWEZ.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

Conclusies uit het MER zijn door het bevoegd gezag betrokken bij de besluitvorming. In de Passende Beoordeling zijn deze parken niet beschouwd als plannen of projecten in de zin van de Habitatrichtlijn, maar als bestaand gebruik meegenomen. Bevoegd gezag is samenvattend van mening dat toetsing aan de bestaande windparken ruimschoots onderdeel uitmaakt van de besluitvorming.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Conclusie bevoegd gezag omtrent ecologie

Met betrekking tot de onderwerpen besproken in de Passende Beoordeling is de conclusie van het bevoegd gezag dat de effecten van het windturbinepark Rijnveld Oost, gegeven de consequente manier waarop de zogenaamde 'worst case' wordt toegepast, op zichzelf staand niet significant zijn.

Tijdens de effectbeschrijving van het MER zijn leemtes in kennis geconstateerd met betrekking tot de milieu-effecten van de aanleg, aanwezigheid en verwijdering van het windmolenpark Rijnveld Oost.

Bevoegd gezag heeft op basis van de Passende Beoordeling en de stukken die ter aanvulling hierop zijn binnengekomen, voldoende inzicht in de aard en omvang van deze effecten verkregen om tot een besluit te komen. In navolging van het advies van de Commissie is er daarnaast een pakket aan monitoring- en evaluatievoorschriften opgesteld.

Onderzocht is of het project tezamen met andere plannen of projecten significante effecten heeft op de instandhouding van de beschermde gebieden.

De effecten van Rijnveld Oost die cumuleren met de effecten van andere vergunde windmolenparken zijn in het kader van dit besluit overwogen. Hierbij is rekening gehouden met de uitkomsten van de Passende Beoordeling voor deze parken, inclusief de beperkingen die aan de vergunningen worden verbonden. Hieruit volgt dat significante effecten uitgesloten kunnen worden.

Uit artikel 3 lid 2 van de Wbr volgt dat rekening dient te worden gehouden met de bescherming van belangen van andere dan waterstaatskundige aard, voor zover daarin niet reeds is voorzien bij of krachtens andere wet. Hier wordt met name bedoeld op belangen ten aanzien van natuur en milieu (ecologie). Bij de beoordeling van de aanvraag is derhalve bekeken of de activiteit niet leidt tot onaanvaardbare gevolgen voor het milieu. Uit artikel 1 lid 2 van de beleidsregels volgt dat onder milieu ook natuur wordt verstaan.

Het bevoegd gezag houdt bij de onderhavige besluitvorming rekening met de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Het bevoegd gezag is géén onderzoeksresultaten of andere gegevens bekend waaruit het tegendeel blijkt en ziet daarom geen reden om de door de aanvrager ingediende Passende Beoordeling in twijfel te trekken. Op grond daarvan staan op dit moment de bepalingen van de Habitat- en Vogelrichtlijnen een positief besluit ten aanzien van de effecten van het windturbinepark Rijnveld Oost op Natura 2000 gebieden niet in de weg.

3.5 Conclusie bevoegd gezag omtrent het MMA

Het bevoegd gezag constateert dat de aanvrager als voorkeursalternatief niet heeft gekozen voor het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA). Het bevoegd gezag komt op basis van de afweging in paragrafen 3.1-3.4 van dit besluit tot de conclusie dat het aangevraagde voorkeursalternatief geen wezenlijk negatieve

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

gevolgen heeft voor het milieu. Het voorkeursalternatief is daarom een aanvaardbaar alternatief.

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

3.6 Eindconclusie bevoegd gezag

Het bevoegd gezag komt op basis van het MER, de inspraak en de adviezen met bovenstaande overwegingen met betrekking tot de effecten op scheepvaartveiligheid, luchtvaartveiligheid, mijnbouw en ecologie tot de conclusie dat voor het windturbinepark Rijnveld Oost geen vergunning kan worden verleend aan de aanvrager op grond van de aspecten scheepvaartveiligheid en luchtvaartveiligheid.

4) BESLUIT

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat is voornemens op grond van de opgenomen overwegingen aan Rijnveld Oost B.V. i.o., een vergunning op de aanvraag te weigeren op grond van artikel 2 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
namens deze,
het Hoofd van de Afdeling Vergunningverlening
Rijkswaterstaat dienst Noordzee

Dhr. ir. A.J.M. Geurts van Kessel

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

MEDEDELING

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Belanghebbenden kunnen tegen het ontwerpbesluit mondeling of schriftelijk hun zienswijzen gedurende 6 weken naar voren brengen. De termijn vangt aan met ingang van de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd.

Om in een later fase bij het definitieve besluit beroep in te kunnen stellen, dient een zienswijze tegen het ontwerpbesluit naar voren te zijn gebracht.

Het ontwerpbesluit en bijbehorende stukken liggen gedurende reguliere openingstijden op de volgende locaties ter inzage:

- de hoofdvestiging van Rijkswaterstaat Noordzee in Rijswijk,
- de hoofdvestiging van Rijkswaterstaat Noord-Nederland in Leeuwarden,
- de hoofdvestiging van Rijkswaterstaat Noord-Holland in Haarlem,
- de hoofdvestiging van Rijkswaterstaat Zuid-Holland in Rotterdam,
- de hoofdvestiging van Rijkswaterstaat Zeeland in Middelburg,
- het Ministerie van Verkeer en Waterstaat in Den Haag.

U kunt uw zienswijzen ten aanzien van dit ontwerpbesluit kenbaar maken door deze tot en met 11 augustus 2009 te sturen naar:

Inspraakpunt
Ontwerpbesluit Offshore windturbinepark Rijnveld Oost
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Indien u uw zienswijze mondeling naar voren wenst te brengen dient u hiertoe een afspraak te maken met:

Inspraakpunt
De heer Niels Bijlsma
Tel. 070-35 19 608

Het ontwerpbesluit en de daarop betrekking hebbende stukken kunt u downloaden via www.inspraakpunt.nl.

Meer achtergronden over windturbineparken op de Noordzee zijn te vinden op www.noordzeeloket.nl.

Voor nadere informatie over de inhoud van het ontwerpbesluit, kunt u contact opnemen met Rijkswaterstaat Noordzee, secretariaat Water en Scheepvaart, telefoon 070 – 33 66 843.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

BIJLAGE 1: Specificatie onderliggende documentatie bij de aanvraag

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

De vergunningsaanvraag bestaat uit de volgende documenten en /of bijlagen :

1. Aanbiedingsbrief d.d. 10 september 2007 (kenmerk: P103\Wbr-verg03.brk) Aanvraag Wbr-vergunning Offshore Windturbinepark ontvangen op 10 september 2007;
2. Oprichtings- en constructieplan Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
3. Onderhoudsplan Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
4. Veiligheidsplan Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
5. Appendix E bij het Veiligheidsplan Safety at Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
6. Verlichtingsplan Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
7. Calamiteitenplan Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
8. Verwijderingsplan Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
9. Milieu Effect Rapport Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
10. Deelrapport Cumulatieve Effecten Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
11. Samenvatting Milieu effect rapport Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost;
12. Veiligheidsstudie Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord en Rijnveld Oost, MARIN, rapportnr. 20082.622/H1, d.d. 6 februari 2007;
13. Ontwerpdocumenten Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost (vertrouwelijk);
14. Bijlage bij Ontwerpdocumenten Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost (vertrouwelijk);
15. Cumulatieve effecten van offshore windturbineparken op het Nederlands Continentale Plat op vogels en zeezoogdieren, Ecologisch Adviesbureau Henk Baptist, rapportnr. 2005/15A, januari 2006 (vertrouwelijk);
16. Brief d.d. 14 december 2007 (kenmerk: P103\Wbr-verg04.brk) Aanvulling Offshore Windturbinepark 'Rijnveld Oost' (vertrouwelijk);
17. Aanvulling bij Ontwerpdocumenten Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord/Oost , november 2007 (vertrouwelijk);
18. Brief d.d. 19 maart 2008 (kenmerk: P 103\Wbr-verg06.brk) Aanvulling 2 Offshore Windturbinepark 'Rijnveld Oost';
19. Aanvulling 2, Aanvraag Wbr-vergunning Offshore Windturbinepark 'Rijnveld Oost';
20. Rapport Veiligheidsstudie Offshore Windturbinepark Rijnveld Noord en Rijnveld Oost, MARIN, rapportnr. 22510.620/B2, d.d. 22 februari 2008;
21. Bijlage aanvulling 2 aanvraag Wbr-vergunning Windturbinepark Rijnveld Oost (vertrouwelijk);
22. Brief d.d. 20 juni 2008 (kenmerk: P102\Wbr-verg08.brk) Aanvulling 3 Offshore Windturbinepark 'Rijnveld Oost';
23. Aanvulling 3, Aanvraag Wbr-vergunning Offshore Windturbinepark 'Rijnveld Oost', d.d. juni 2008;
24. Herziene toelichting bij Aanvulling 2, Aanvraag Wbr-vergunning Offshore Windturbinepark 'Rijnveld Oost';
25. Brief d.d. 26 november 2008 (kenmerk: P103\Wbr-verg09.brh) Aanvulling milieueffectrapport voor Commissie m.e.r.;
26. Aanvulling milieueffectrapport Rijnveld Oost voor Commissie m.e.r.;
27. Brief d.d. 12 januari 2009 (kenmerk: P103\Wbr-verg09.brh)
28. Passende Beoordeling Windturbinepark Rijnveld Oost, d.d. 6 januari 2009.

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST**BIJLAGE 2: Inspraakreacties op het MER Rijnveld Oost****Datum**
26 juni 2009**Nummer**
WSV/160

Toelichting: Het MER als onderdeel van de Wbr-aanvraag heeft van 15 augustus 2008 tot en met 25 september 2008 ter inzage gelegen. Van de terinzagelegging is kennis gegeven door plaatsing in de Staatscourant van 14 augustus 2008, nr. 156. In totaal zijn er 6 inspraakreacties ontvangen. Hieronder worden deze (samengevat) weergegeven, incl. reactie van het bevoegd gezag. Indien de inspraak naar oordeel van het bevoegd gezag geen betrekking heeft op de volledigheid en juistheid van het MER wordt hier in dit stadium geen inhoudelijke reactie op gegeven.

Volgnummer: 1	Afzender: de heer M.J.J.M. Schenkels Lavendeltuyn 1 5103 CH DONGEN
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1. Inspreker acht windmolens economisch onrendabel en ziet deze als een verspilling van belastinggeld. Inspreker is van mening dat er betere alternatieven zijn.	1 Het onderzoeken van alternatieve bronnen van duurzame energie maakt geen onderdeel uit van het MER en de daarvoor vastgestelde richtlijnen voor het windpark Rijnveld West. Het belang van windenergie op zee is gegeven in het Integraal Beheer plan 2015. Hierin is opgenomen dat, omdat de bouw van windturbineparken op de Noordzee expliciet in rijksbeleid wordt gestimuleerd, nut en noodzaak in deze niet hoeven te worden onderbouwd. De aanvraag is getoetst aan het beleid zoals is opgenomen in het toetsingkader. Het toetsingskader voor de huidige vergunningverlening is neergelegd in de Wbr en de daarop gebaseerde Beleidsregels.

Volgnummer: 2	Afzender: Nederlands Genootschap van Insprekers de heer J. Haije Henry Dunantlaan 71 1111 ZH DIEMEN
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Het MER is verouderd omdat sindsdien diverse publicaties over klimaatverandering en energie zijn uitgekomen.	1 Bij het opstellen van het MER is gebruik gemaakt van de meest actuele gegevens ten tijde van het opstellen ervan. In aanvulling op het MER is door de initiatiefnemer een passende beoordeling opgesteld. Het bevoegd gezag betreft de informatie uit het MER en de nadien

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

	ontvangen informatie bij de besluitvorming.
2 Een startnotitie ontbreekt.	2 De startnotitie die voorafging aan het MER heeft reeds van 15 april t/m 12 mei 2005 ter inzage gelegen.

Datum
26 juni 2009
Numer
WSV/160

Volgnummer: 3	Afzender: Delta Hydrocarbons de heer, mevrouw Th.C.W. Rothuis Schiphol Boulevard 175 1118 BG LUCHTHAVEN SCHIPHOL
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Verzocht wordt om de zienswijze van TAQA deel uit te laten maken van onze zienswijze.	1 Zie reactie op de inspraak van TAQA (4).
2 Het is van belang dat de overheid geen belemmeringen opwerpt voor de olie- en gaswinning zoals dit het geval zou zijn door de realisatie van Rijnveld Noord/Oost. Inspreker staat volledig achter het negatief advies van de Inspectie van VenW.	2 Inspraakreactie heeft geen betrekking op de volledigheid en juistheid van het MER.
3 Elke kans die de veiligheid van olie - en gasopsporing en/of winning vermindert moet vermeden worden.	3 In het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 is het toetsingskader beschreven waarop aanvragen voor windturbineparken worden getoetst. Veiligheid is één van de onderdelen van dit toetsingskader. Bij het realiseren van windparken op zee (of ieder ander gebruik van de zee) kan echter niet worden uitgegaan van een nul-risico, omdat dan geen enkel gebruik meer mogelijk zou zijn.
4 Verwezen wordt naar bijgevoegde "Nogepa's visie op duurzame exploratie en productie van energie in de Noordzee" en met name het gestelde dat beperkte toegang leidt tot stijgende kosten voor de exploratie en productie, en geen toegang leidt tot een groot verlies in economische waarde.	4 Het bevoegd gezag houdt in haar afwegingen in het besluit terdege rekening met de belangen van de olie- en gasindustrie. Zie de paragrafen 3.2 en 3.3. van het ontwerpbesluit.

Volgnummer: 4	Afzender: TAQA Energy B.V. Ir. B. Herfkens Postbus 11550 2502 AN 'S-GRAVENHAGE
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Het beoogde windturbinepark ligt op	1 Het belang van voldoende bereikbaarheid

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

slechts 500m van het centrale olie- en gasproductie platform P15-ACD waardoor de exploitatie van schaarse olie- en gasreserves in de Noordzee wordt bemoeilijkt door het park en er onnodige en onaanvaardbare risico's in het leven zouden worden geroepen.	van het P15-ACD platform wordt onderkend door het bevoegd gezag en wordt in de besluitvorming meegenomen.
2 Het IVW advies waarin omtrent de Wbr-vergunning negatief wordt geadviseerd wordt onderschreven. In het MER wordt geen goed beeld gegeven van de effecten van de parken op de helikopteroperaties door het ontbreken van de 5 NM separatie tussen windturbines en helikopterdeken wordt onjuiste / onvolledige informatie ten behoeve van de Helicopter Main Route en obstakelverlichting gegeven.	2 Ook het bevoegd gezag onderschrijft het IVW advies, echter met de kanttekening dat het IVW advies beperkt is tot luchtvaartveiligheid en regelgeving daarover en geen advies bevat inzake de (on)bereikbaarheid van platforms en de gevolgen daarvan. Initiatiefnemer heeft in reactie op de inspraak een aanvulling ingediend omtrent helikopterveiligheid ('Notitie naar aanleiding van de inspraakreacties op offshore Windpark Rijnveld Noord', maart 2009) waarin door inspreker genoemde missende gegevens zijn verwerkt. Het bevoegd gezag betreft deze aanvullende informatie in haar besluitvorming. Het bevoegd gezag heeft daarnaast na kennisname van het advies van de IVW en de inspraak in het ontwerpbesluit een nadere analyse gemaakt van het effect van het windpark op helikopteroperaties van en naar het platform. Zie paragraaf 3.3.4 van het ontwerpbesluit.
3 Inspreker betreurt het feit dat E-Connection geen rekening wenst te houden met de belangen van olie- en gaswinning en niet bereid is zich in de situatie te verdiepen.	3 Zie het antwoord van het bevoegd gezag op de inspraakreactie onder 4.2.
4 Platform P15-C zal niet veilig aangevlogen kunnen worden en daarmee onbereikbaar worden. Daarnaast ligt het windpark in de HMR KZ60 welke dagelijks wordt gebruikt.	4 De toetsingscriteria 'veiligheid' en 'doelmatig ruimtegebruik op zee' worden door het bevoegd gezag gehanteerd bij de afwegingen hieromtrent en deze sluiten aan bij de zorg van de inspreker. Voor de concrete overwegingen van het bevoegd gezag op deze punten, zie paragraaf 3.2.4 van het ontwerpbesluit.
5 De vergelijking met windturbinepark NSW (OWEZ) dat ook in een HPZ ligt is niet steekhoudend.	5 Bij het vaststellen van de mate waarin een windpark het helikopterverkeer belemmert en de aanvaardbaarheid van deze belemmering spelen vele omstandigheden een rol, zodat de vergelijking met andere windparken/platforms niet zomaar kan worden gemaakt. Het bevoegd gezag

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

	onderschrijft dan ook de argumentatie van inspreker en hanteert een locatiespecifieke benadering bij de beoordeling van ieder afzonderlijk windpark/platform.
6 De bewering in het MER dat helikopters rekening moeten houden met de windturbines en daarop hun vlieghoogte of -route moeten aanpassen is onjuist omdat vluchtplannen en aanvliegprocedures niet zomaar aangepast kunnen worden.	6 Initiatiefnemer gaat in de onder punt 2 genoemde notitie nader in op dit onderwerp. Het speelt alleen zodra een daling wordt ingezet en een Missed Approach manoeuvre mogelijk moet zijn. Het bevoegd gezag neemt dit punt mee bij de overwegingen omtrent helikopter veiligheid in paragraaf 3.2.4 van het ontwerpbesluit.
7 In tegenstelling tot wat in het MER wordt beweerd, zou het windturbinepark SAR operaties ernstig negatief kunnen beïnvloeden.	7 Initiatiefnemer gaat in de onder punt 2 genoemde notitie nader in op dit onderwerp. In geval van een dreigende calamiteit en/of SAR operaties kunnen de windturbines binnen 60 seconden stilgezet worden, al dan niet op last van de Kustwacht. Daarnaast constateert het bevoegd gezag dat voor SAR vluchten andere regels gelden dan voor reguliere vluchten en met andere helikopters wordt gewerkt, waardoor de bereikbaarheid van het platform in een noodsituatie wel gegarandeerd kan worden.
8 Het MER vermeldt niks over de impact van de beperkingen voor helikopter bereikbaarheid, hetgeen wel wenselijk zou zijn. Ook is onduidelijk hoe dicht een helikopter achter een windturbinepark kan vliegen bij verschillende weesomstandigheden terwijl hier in het MER wel uitspraken over gedaan worden.	8 Het bevoegd gezag heeft opgemerkt dat het voor initiatiefnemers van windparken moeilijk zoniet onhaalbaar is gebleken om vroeg in het vergunningverleningstraject al bedrijfsgevoelige informatie van olie- en gasoperators op te vragen. Mede daarom heeft het bevoegd gezag zelf contact gezocht met de betreffende olie- en gas operators, waaronder TAQA. Het bevoegd gezag maakt in het ontwerpbesluit paragraaf 3.2.4 een afweging omtrent de impact van het windturbinepark op de huidige operaties van het platform.
9 Er is door aanvrager geen navraag gedaan naar de op handen zijnde ontwikkelingen in het P15 blok en nabijgelegen concessies, waarvan inspreker een opsomming geeft.	9 Het is onzeker of er daadwerkelijk olie of gas aanwezig is of gewonnen kan dan wel gaat worden op de plaats waar de windturbines gepland zijn. Daarbij dient in een aantal gevallen nog een besluit te worden genomen op grond van de Mijnbouwregelgeving. Indien op het moment van realisatie van het windturbinepark dit een mogelijk conflict oplevert met op dat moment meer concrete initiatieven m.b.t. de exploratie of exploitatie van olie - of gas zullen partijen

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

	naar een acceptabele oplossing moeten streven. Indien een voor beide partijen acceptabele oplossing niet realiseerbaar blijkt en de bedrijven in de olie- en gasindustrie door de bouw van windturbines concreet nadeel ondervinden bestaat de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen op grond van de Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999.
--	--

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Volgnummer: 5 Afzender: Cirrus Energy Nederland B.V. de heer R. Weerheym Postbus 5206 2701 GE ZOETERMEER	
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 In het geval Cirrus in de blokken Q10, Q11, Q13, Q14 en Q16 de aanwezigheid van winbaar aardgas aantoonst heeft Cirrus het recht (en plicht) dit aardgas te winnen. De afvoerroute van dit aardgas zal via het bestaande platform complex zijn (P15-ACD). Aansluiting op dit platform zou door de parken onmogelijk worden gemaakt.	1 Een afweging van belangen van mijnbouw vergunninghouders vindt plaats in de overwegingen omtrent mijnbouw van het bevoegd gezag in het ontwerpbesluit, zie paragraaf 3.3.4.
2 In het MER wordt voorbij gegaan aan de gevolgen van de parken op de veiligheid van helikoptervluchten op P15-ACD. Cirrus onderschrijft hier de zienswijze van TAQA.	2 De toetsingscriteria 'veiligheid' en 'doelmatig ruimtegebruik op zee' worden door het bevoegd gezag gehanteerd bij de afwegingen hieromtrent en deze sluiten aan bij de zorg van de inspreker. Voor de concrete overwegingen van het bevoegd gezag op deze punten, zie paragraaf 3.2.4 van het ontwerpbesluit.
3 In de constatering dat de meeste platforms in het gebied rond 2010-2015 buiten gebruik worden gesteld is geen rekening is gehouden met de ontwikkeling van nieuwe opsporings- en winningactiviteiten in en rond het plangebied of de invloed van de olieprijs.	3 Het is onzeker of er daadwerkelijk olie of gas aanwezig is of gewonnen kan dan wel gaat worden op de plaats waar de windturbines gepland zijn. Daarbij dient in een aantal gevallen nog een besluit te worden genomen op grond van de Mijnbouwregelgeving. Indien op het moment van realisatie van het windturbinepark dit een mogelijk conflict oplevert met op dat moment meer concrete initiatieven m.b.t. de exploratie of exploitatie van olie - of gas zullen partijen naar een acceptabele oplossing moeten streven. Indien een voor beide partijen acceptabele

ONTWERPBESLUIT WBR-AANVRAAG OFFSHORE WINDTURBINEPARK RIJNVELD OOST

	oplossing niet realiseerbaar blijkt en de bedrijven in de olie- en gasindustrie door de bouw van windturbines concreet nadeel ondervinden bestaat de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen op grond van de Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999.
--	--

Datum
26 juni 2009

Nummer
WSV/160

Volgnummer: 6		Afzender: Wintershall Noordzee B.V. de heer, mevrouw J.B. Gerstenlauer Bogaardplein 47 2284 DP RIJSWIJK ZH
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 De verwachting uit het MER dat de meeste platforms in 2015 uit gebruik zullen zijn en het park dus geen belemmering vormt voor toekomstige ontwikkelingen snijdt geen hout. Bij vergunningverlening moet er rekening mee gehouden worden dat het aardgasproductieplatform P12-SW van Wintershall met de verbonden infrastructuur dan nog wel aanwezig is.	1 Een afweging van belangen van mijnbouw vergunninghouders vindt plaats in de overwegingen omtrent mijnbouw van het bevoegd gezag in het ontwerpbesluit, zie paragraaf 3.2.4.	
2 Inspreker merkt op dat het MER onvoldoende informatie bevat over de effecten van windturbineparken op helikopterverkeer. De conclusie dat het park geen significante effecten oplevert kan inspreker niet onderschrijven, omdat: - het park binnen 5 NM van het platform ligt (zie advies IVW); - het aanpassen van de vliegroute en - hoogte geen gemakkelijke optie is; - de situatie niet vergelijkbaar is met het Q8-B platform en het NSW windpark; - Voor SAR vormt het park een grote restrictie. Het niet veilig uit kunnen voeren van noodoperaties is voor ons onacceptabel.	2 Zie de punten 2, 5, 6 en 7 van de inspraakreactie van TAQA van het bevoegd gezag.	
3 Inspreker wijst voor een toelichting van de belangen van de olie en de gasindustrie naar bijgevoegde "Nogepa's visie op duurzame exploratie en productie van energie in de Noordzee".	3 Het bevoegd gezag houdt in haar afwegingen in het (ontwerp)besluit terdege rekening met de belangen van de olie- en gasindustrie. Zie de paragrafen 3.2 en 3.3 van het ontwerpbesluit.	